

sja

La revista de la
gent de Sant Joan
de les Abadesses

Núm. 7
Abril 2014

Preu: 2 euros

De Sant Joan al món: Dolors Verdaguer

Del món a Sant Joan: Kevin Beautista

Can Salvat, un comerç centenari

Les serenates al campanar

La Unió Excursionista

Les Planes del Grau

El parc de la Muralla

Viatge recomanat: Tanzània

Josep Olivé Sastre, pintor

Sant Isidre, 1963

Fa 300 anys, la guerra de successió

75 anys de la fi de la Guerra Civil a Sant Joan

Temps de recessió

La corba de can "Divuit-mil duros"

Jordi Garriga

Curiosa fotografia d'un automòbil descapotat passant per la corba de can "divuit mil duros". En la fotografia de l'any 1916 es pot veure com el Pont Nou estava en plena construcció, amb els pilars del pont a mig fer. Sant Pol encara llueix la característica façana barroca arrodonida, suprimida amb la restauració dels anys 60. També s'aprecia perfectament la magnífica façana principal de Ca l'Espona, abans que la construcció posterior d'una nova nau tapés en part aquest edifici.

Font: Arxiu fotogràfic Centre Excursionista de Catalunya

Editorial

Doble crisi

La crisi que estem vivint ha tingut a Sant Joan, com en altres llocs del Ripollès, unes característiques específiques. A finals dels anys 90 i principis de la dècada passada, els efectes de la globalització es van emportar les últimes restes de la indústria tèxtil, que havia ocupat bona part de la població en edat laboral des de feia un segle. Algunes de les persones que van quedar a l'atur es van reconvertir al sector de serveis, sobretot l'assistencial, altres van trobar feina en empreses petites de Sant Joan que estaven creixent. La millora de les comunicacions també feia possible anar a buscar feina en altres poblacions o comarques veïnes. La fràgil recuperació s'esquerda a partir de l'any 2007: la gran desfeta econòmica acabarà afectant greument tot el sector industrial santjoaní, amb l'excepció de Fibran SA, i tot el nostre entorn. Sortir a buscar ocupació fora del poble ja no és una solució fàcil. D'una crisi a l'altra.

La situació actual és difícil, com indiquen les dades d'atur. L'estabilitat de Fibran SA ha evitat que els efectes de la crisi hagin estat dramàtics, però algunes famílies passen per dificultats que anys enrere haurien estat gairebé inimaginables. Pensar que hi haurà una sortida ràpida seria no tocar de peus a terra. Però cal mirar endavant, conscients dels nostres actius, d'allò que ens fa forts. Un poble que, majoritàriament, viu de la indústria des de finals del segle XIX, ha de continuar basant la seva economia en aquest sector, el que absorbeix més quantitat de treballadors. El suport a les empreses existents és, doncs, fonamental. Però també cal estar atents a la nova ocupació que es pot generar en diversos àmbits, sobretot el turisme, on Sant Joan encara està per sota del nivell a què pot aspirar pel seu entorn i el seu patrimoni. En qualsevol cas, el paper de les iniciatives sorgides del nostre propi esperit emprenedor serà fonamental.

El Consell de Redacció

Índex

Abans / ara	2
Editorial	3
Mosquits d'estiu	4
Temps de recessió	5
Nòtules.....	13
El racó de l'arxiver	17
Nous comerços	18
Dolors Verdaguer	20
Kevin Beautista	22
Can Salvat	24
Les serenates al campanar ..	27
Unió Excursionista	30
Les Planes del Grau	32
El parc de la Muralla	34
Viatge: Tanzània.....	36
Sant Joan als llibres	38
Josep Olivé i Sastre	40
Sant Isidre 1963	38
Fa 300 anys, la guerra de successió	44
75 anys de la fi de la Guerra Civil	47

Amb la col.laboració de:

AJUNTAMENT DE
LA BARONAL VILA
DE SANT JOAN DE
LES ABADESSES

Generalitat
de Catalunya

Diputació de Girona
221 municipis

Punts de venda de la sja:
Oficina de Turisme
El Palmàs - Centre Cívic
Llibreria Elvi
Llibreria Garriga

Foto de la portada: Jaume Dial. Dipòsit Legal: GI-407-2011 / Impremta Garriga
sja no es fa responsable de les opinions dels col·laboradors en els articles publicats.

Els membres del Consell de Redacció de la revista són: Olga Camps, Jaume Dial, Joan Garcia, Jordi Garriga, Marcel Miquel, Leonor Pérez, Eusebi Puigdemunt, Trini Rafart, Montserrat Rius, Esther Rovira, Montserrat Tallant i Jordi Vilarrodà.

Mosquits d'estiu

Josep Mª Rex

Economista.
Professor de la UPC

Conec unes quantes definicions populars i simpàtiques que a molts pobles de Catalunya s'utilitzen per definir la gent de ciutat que de forma esporàdica durant l'any, i puntualment per Setmana Santa i per l'agost, es fan una transformació d'actitud i de vestuari, i passen a ser "residents temporals" de pobles, poblets i cases rurals per tot l'espai de la nostra nació.

Se'ls coneix, per diversos indrets, com a "pixapins", "quemacos", "esquenafreds" i d'altres mots més aviat afectuosos que no pas burletes. Però a mi n'hi ha un que m'encanta i recordo que en el seu dia me'l van dir a mi mateix, en to simpàtic i divertit: És el de "mosquit d'estiu". Comparar els "estieujants" o forasters amb un dels insectes més empipadors i molestos, té molt més d'enginyós i creatiu que de burleta. I és que les dues espècies apareixen amb la calor de l'estiu.

Jo he sigut "mosquit d'estiu". Ara, des de fa més d'un any, ja no ho sóc. He escollit ser santjoaní amb caràcter general i me'n sento molt satisfet. Aquestes modestes lletres volen ser un aplaudiment a tots plegats, als de fora i als de dins, perquè d'aquesta comunitat han sortit, i en sortiran, coses meravelloses.

Per a un de fora, en plena infantesa, anar al poble, (al "meu" poble, no a un poble), era sinònim de llibertat, d'aventures, de descobrir què hi havia més enllà del Molí Petit, o més enllà de l'ermita del Prat. Era apropar-nos amb respecte i por a la vora del canal darrere del camp de futbol, o era banyar-se, els dies de bon sol, a la gorga del Becu. Això era un luxe. I no recordo més grans emocions que les d'anar a rebre el pare que arribava sempre els disabtes amb l'últim tren de la tarda. De lluny se sentia el xiulet del ferrocarril com un avís de la proximitat de la persona estimada. Sé que tinc un cert concepte romàntic de la vida, però sé per experiència que no hi ha arribades o comiats com les d'un tren. És més, m'agradaria que, en l'últim

viatge meu, em pogués acomiadar de la gent que estimo com es fa des de l'andana d'una estació de tren, o des d'un tren tan vell com jo.

Amb el pas del temps, al poble, els de fora descobríem bons amics, (Hola, Pere, Jaume...) i amigues que ens semblaven inoblidables, com les artistes de cinema de l'època i que després desapareixien com la boira de primavera (Hola, Mercè, Pepita, Carme...) I tot això, i més, formava part del poble, del "meu" poble. Jo en presumia, de tot això, quan tornava a la gran ciutat, i la gent d'allà no ho entenien gaire. I el temps de joventut era més jove al meu poble...

Després, un dia va venir la Mª Lluïsa, companya, amant, esposa i mare, tan brillant que, com tantes altres dones al món, ha sacrificat la seva llum per fer brillar la dels seus, i ella també es va enamorar del meu poble, ara ja, del "nostre poble". I els fills van venint...

Confesso que durant un temps li vaig ser infidel, al meu poble. Alguns estius els vaig passar a Cadaqués, per allò de la vida artística, la bohèmia, el hippisme, i l'indubtable atractiu de la mar i d'en Salvador Dalí, pare del meu surrealisme cultural. Però va ser una infidelitat temporal. De seguida vaig tornar al poble i el poble em va perdonar.

Dit això (com es diu ara), tot amor vol creativitat per mantenir-lo viu, vol perseverança per incrementar-lo, i complicitat per no sentir solitud. Així, crec que tots plegats, els mosquits, els picats, els que es posen repel·lent i els que dormen amb mosquitera, hem de lluitar junts per aconseguir noves i millors fites per a Sant Joan, perquè, igual que passarà amb el nostre país, es farà gran perquè voldrem fer-lo gran (entre tots), i el farem pròsper perquè tots treballarem cada dia perquè així sigui, i no el farem més atractiu, més bell, perquè com passa amb algunes dones, el temps les fa una mica misterioses i un molt desitjables.

Sovint al final d'alguna de les meves classes i xerrades, em pregunten si tinc un remei per sortir de la crisi, i sempre els dic que el remei, en bona part, el tenen uns versos de Joan Maragall (tan nostre, un mosquit il·lustre), que diuen:

"Esforça't en el teu quefer, com si de cada detall que penses, de cada paraula que dius, de cada peça que poses, de cada cop de martell que dones, en depengués la salvació de la humanitat".

Perquè en depèn, creu-me!

Temps de recessió

Esther Rovira
Joan Garcia
Joan Basagañas

Segons dades de l'Institut d'Estadística Català, l'IDESCAT, el 2013 hi havia 2.123 santjoanins d'entre 15 i 64 anys d'edat, dels quals una mitjana de 216 durant l'any estaven desocupats i d'aquests, 16 es trobaven a l'atur sense haver tingut cap ocupació anterior. Des del 2008, el nombre d'aturats al municipi ha augmentat en 74 persones, ja que fa 6 anys hi va haver una mitjana anual de 142 persones a l'atur. La xifra més elevada durant aquests anys de recessió, però, va ser el 2009 amb 218 persones aturades de mitjana a l'any. El percentatge d'atur al poble durant aquests sis anys de recessió s'ha situat entre el 13 i 14%. Una xifra inferior a la mitjana del país, ja que a Catalunya ha arribat a superar el 24% i a l'estat espanyol el 27%.

En línies generals, el col·lectiu més afectat per la desocupació a Sant Joan durant aquests anys de crisi són les dones. El 2013, una mitjana anual de 117 es trobaven sense feina, mentre que els homes en la mateixa situació eren 99. Tot i així, els anys 2009 i 2010, la tendència es va invertir i el nombre d'homes sense feina va superar el de dones (el 2009 hi havia 126 homes a l'atur i 92 dones i el 2010, 122 homes i 92 dones).

Per sectors, el més afectat és el dels serveis amb 104 persones a l'atur, seguit de la indústria amb 62 i la construcció amb 32. Una altra de les dades que mostra l'impacte de la crisi a Sant Joan és el nombre d'activitats econòmiques. Segons les dades del padró fetes a partir de l'impost sobre Activitats Econòmiques (IAE), l'any 2003 n'hi havia 127 i l'any 2013, 113, de manera que hi ha hagut una variació a la baixa de 14 activitats.

Les cares de la crisi

Entre les persones que han perdut

la feina aquests anys de recessió econòmica hi ha la **Mati Orriols**. Va ser fa 4 anys, quan en tenia 48. Ella és delineant de formació i treballava a Agustí Vilà Cubí Arquitecte, a Ripoll, des de feia 30 anys, comptant que hi va entrar de jove amb contracte de pràctiques. "Va ser dur perquè has de començar de zero. És una feina que has fet durant molts anys i de cop i volta la perds", explica la Mati. Ella va estar 9 mesos a l'atur i va buscar en tots els sectors: "Tenia clar que de delineant de construcció seria molt complicat i per això, en vaig buscar, per exemple, de delineant mecànic però també en altres àmbits. Jo volia treballar i m'era igual el tipus de feina. En aquesta edat tampoc pots demanar certes coses", assegura.

La Mati també es va formar. Va fer un curs de dibuix industrial per aprendre a fer peces mecàniques a la Fundació Eduard Soler i tenir així més opcions de trobar feina. El principal problema va ser l'edat perquè en la majoria de casos les ofertes eren per a menors de 35 anys. Finalment, en va trobar a la Rellogeria Roqué de Sant Joan. "Estic molt contenta amb la feina nova. He tingut sort de trobar-la ràpid i és una bona feina. De mica en mica, en vaig aprenent i posant-me al dia,

sobretot pel què fa al tracte amb el públic que és el què ha canviat més respecte a la meua feina anterior", diu. A més a més, i malgrat els mesos d'angoixa, ara fa una valoració positiva de l'experiència: "Amb el canvi he après que tot i ser gran pots aprendre coses noves. Potser costa més, però te'n surts".

Una altra de les cares de la crisi a Sant Joan és en **Jordi Planas**. Ell és un dels 216 aturats del municipi perquè després de perdre la feina ja no es va poder tornar a inserir al mercat laboral. En el seu cas, la pèrdua del lloc de treball el va agafar amb més de 50 anys. "Inicialment, vaig buscar feina, fins i tot per l'Empordà, però aviat vaig veure que ni per edat ni per sector trobaria feina", explica. En Jordi treballava a Immasde SL, la branca promotora immobiliària vinculada a l'empresa Estiluz. Quan l'any 2000 s'inicia el boom de la construcció a tot l'estat espanyol, a Sant Joan es va notar de forma molt moderada: "Es va construir una mica més i va augmentar la competència. Tanmateix, a Sant Joan no es van fer moltes promocions perquè el poble va patir la crisi del tèxtil, que va suposar la pèrdua de molta població, i tampoc hi havia demanda de segona

La Mati Orriols ha passat de treballar en un despatx a atendre els clients de la Rellogeria Roqué

residència. Mai vam competir amb la Vall de Camprodon, malgrat que els preus dels habitatges a Sant Joan eren un 50% més econòmics. La gent els volia a Camprodon o als pobles del voltant i no coneixia Sant Joan”.

Els primers símptomes de la crisi en Jordi els va notar l'any 2008. Es va trobar que alguns compradors tenien el contracte signat però un cop anaven al banc, no se'ls donava l'hipoteca. En aquells moments, va veure que havien de deixar de construir i aturar la promoció que tenien en marxa a la Coromina del Bac. Poc després, l'empresa es va quedar pràcticament sense activitat i ell va perdre la seva feina. Ara està a l'espera de poder-se jubilar perquè s'ha acollit a un programa per a persones majors de 55 anys. “Em va costar acostumar-me a no treballar però des que sóc avi gaudeixo molt més de la nova vida”, diu.

Menció a part mereixen les treballadores del tèxtil, que ja van patir la crisi anterior del seu sector i que des de llavors no han parat de lluitar i adaptar-se a les adversitats. És el cas de la **Montse Salvatella**, que té 55 anys. El primer cop que va perdre la feina en tenia 43 i en portava 29 a La Cotolla (Hilaturas Gerundenses). “En aquell moment, no va ser tan complicat trobar feina perquè n'hi havia en altres àmbits”, explica. I de fet el seu currículum així ho reflecteix. Inclou un paper d'extra a la sèrie “16 dobles”, treballar en una empresa de congelats i en una altra de paquets industrials, als Pans d'Olot, a Ripleg, també un retorn breu a La Cotolla, una estada a Bon Àrea i una altra a l'agència de viatges Feliptur i també a l'Esclat. Totes van ser feines d'entre 6 mesos i 2 anys de durada, que li van permetre estar poc temps sense treballar. Després de l'Esclat, però, va haver de gastar gairebé els dos anys d'atur i ara forma part d'un Pla d'Ocupació a l'ajuntament de Sant Joan. “Estic a l'arxiu municipal. Són 6 mesos però estic molt contenta perquè aprenc coses i tinc documents antics a les mans. Jo crec que el fet d'haver canviat tants cops de feina i haver fet tantes entrevistes em pot ajudar a afrontar aquesta situació i estic més oberta a

fer coses, tot i que l'edat condiona molt”, assegura la Montse.

Al llarg de tots aquests anys, ella també ha fet molta formació: des de cursos de català, anglès o informàtica fins a d'altres de més específics com un de carnisseria. “Ara veig complicat tornar a treballar però estic contenta perquè ho he pogut fer des dels 43 fins als 55, que ja no m'ho pensava. No em preocupa el dia que se m'acabi el pla d'ocupació perquè el meu home ja està jubilat i penso que com serà que no ens en sortim. No tindrè tants diners i hauré de gastar menys però tampoc m'espanta. Si estigués sola o amb nens potser sí, però ara ja no”, diu la Montse, que afegeix que si acabés trobant una altra feina “segur que m'hi posaria perquè és el meu fet natural”.

També treballava al tèxtil la **Gemma Carles**, en el seu cas a l'Espona. Ella va perdre per primera vegada la feina fa nou anys, el 2005, quan en tenia 43. “Vaig plegar un any abans del tancament de la fàbrica perquè em va sortir una feina i ja es veia que el tèxtil aniria malament i no volia passar pel patiment del tancament”, explica la Gemma, que prèviament també havia estat 6 anys a la perruqueria de la Fina Picola. La feina que va trobar era al taller de muntatge Colom González, que treballava per la Sopal. La Gemma assegura que aquí s'hi va trobar molt a gust: “Vaig estar-hi poc temps però era una feina que m'agradava, tenia companyes molt

divertides i es cobrava un salari digne”. La crisi, però, va afectar també aquest taller i, per aquest motiu, va fer un curs d'auxiliar de veterinària al Seminari de Vic. Eren 6 mesos de classes teòriques i 4 de pràctiques i permetia treballar en un escorxador, ajudant els veterinaris a fer inspeccions. “Em va agradar molt i se'm va donar força bé, aquest curs. Vaig fer les 400 hores de pràctiques en un escorxador de Torelló, Mafriges, però quan va ser l'hora de treballar, van tancar les places i no em vaig poder incorporar a cap escorxador”.

Lluny d'enfonsar-se, però, va decidir apuntar-se a un curs d'informàtica a l'UIER (la Unió Intersectorial Empresarial del Ripollès) i poc després va trobar feina a Forns Vilanova (antic Pans d'Olot i Ca l'Enric). “Aquí també vaig estar-hi molt a gust. Se'm donava bé estar de cara al públic i em vaig fer meva la botiga, fins que al cap de dos anys vaig començar a tenir problemes per cobrar. No m'arribaven les nòmines i els vaig dir que si no em pagaven hauria de marxar. La meua sorpresa va ser que no hi van trobar cap inconvenient i em van dir que ja podia plegar. No van valorar mai com havia gestionat la botiga ni la clientela que havia fet i això em va disgustar molt”, explica. Després d'això, va intentar muntar una granja pel seu compte però la iniciativa no va anar bé. “Vaig voler fer un projecte i mirar els costos però el temps se'm va tirar a sobre i se'm va menjar la il·lusió i els estalvis i vaig decidir deixar-ho estar”.

La Montse Salvatella treballa a l'Arxiu Municipal gràcies a un Pla d'Ocupació

La Gemma Carles, a més de treballar a la gasolinera també ho fa al bar del costat

Ara fa un any que la Gemma treballa a la gasolinera, amb un contracte indefinit de mitja jornada i, de moment, pensa seguir aquí. “Ja no tinc ganes de buscar més. Estic molt esgotada i avorrida de la crisi perquè he treballat molt tota la vida per acabar patint. Abans era molt optimista i no havia tingut mai por de no tenir feina perquè em considero treballadora, responsable i constant. Aquesta crisi, però, m’ha fet perdre la il·lusió perquè he tingut decepcions importants i ara ja no ho sóc tant, d’optimista. Els primers anys, m’ho agafava amb moltes ganes i sense mandra però ara se m’ha apagat l’energia. Si he de tornar a buscar feina, ho tornaré a fer però l’esforç serà molt més gran”, diu. Tot i així, fa una valoració positiva de la seva experiència laboral: “M’ha agradat aprendre coses diferents i he tingut habilitats per aprendre-les totes. Me’n sortia i estava contenta amb mi mateixa perquè em veia vàlida per afrontar tots els reptes”.

Amb la feina que ha tingut més problemes d’adaptació és amb aquesta última a la gasolinera, especialment per la part informàtica i també per la responsabilitat econòmica que suposa. “Abans no he après el funcionament de tot plegat he patit molt, però jo tossuda fins que me n’he sortit. Ara ja domino la situació i estic més segura perquè no m’equivoco i m’adono que puc fer coses que per mi són complicades”,

assegura la Gemma, que afegeix que fins i tot li agrada més que treballar en una fàbrica perquè aquí està de cara al públic. El futur, però, el veu complicat sense poder tenir gaires opcions de gaudir, per exemple, del lleure: “Haurem de passar sense poder anar a dinar o sopar a fora, i sense anar al teatre o al cinema. Jo tinc una filla que vol estudiar i hauré de comptar molt els diners perquè em surtin els números”, conclou.

El comerç es reinventa i s’adapta

Al llarg dels últims sis anys, els comerciants de Sant Joan han hagut de replantejar els seus negocis per poder fer front a la situació de crisi econòmica i a la baixada de les vendes. A la carnisseria **Can Dial**, per exemple, venen un 50% menys que abans de la recessió econòmica. En Jaume Dial explica que “majoritàriament la gent pensa que el sector de l’alimentació no hem notat tant la crisi però a vegades aquestes coses que no es veuen, com el menjar, són les que la gent ha suprimit. Si abans compraven costelles i entrecots, ara compren hamburgueses”. Tot i així, en Jaume creu que no es pot atribuir tot a la crisi perquè abans els consumidors ja van començar a fer les seves compres als supermercats i a deixar de banda les carnisseries. “La gent pensa que la carn és més barata als supermercats però això no és així i, en alguns casos, fins i tot és més cara que a les carnisseries, especialment

als supermercats de més qualitat. La carn s’ha de mirar en conjunt perquè tu pots fer una oferta perquè te’n sobra d’algun tipus concret, però si ho mires en global et surt més car”, diu Dial. Tampoc han ajudat a superar la crisi els nous hàbits de vida saludable que promouen deixar de menjar algun tipus de carn, com la de xai, perquè té massa greix. “Nosaltres pensem que si fa 60 milions d’anys que els humans mengen carn, no pot ser que ara en faci 20 que haguem descobert que no és sana. Si fos així ja ens haguéssim extingit com a espècie, perquè primer es caçava i després va venir l’agricultura. En aquesta vida, abusar sempre és dolent, no només amb la carn”, assegura en Jaume.

La crisi ha coincidit a Can Dial amb problemes de salut d’en Jaume, que ha hagut de deixar de treballar. Per aquest motiu, han decidit obrir menys hores al dia i la resta seguir produint. “Hi havia l’opció de deixar de produir nosaltres, comprar la carn a fora i obrir les mateixes hores, però vam optar per treballar les hores que tenim tancat. Això, va ser una aposta per la qualitat. La idea la vam treure d’un reportatge en una revista de carnisseries que explicava que a Alemanya algunes carnisseries elaboren dilluns, dimarts i dimecres i obren dijous, divendres i dissabte. Així, amb el mateix personal fan tota la feina i no han de doblar personal”, explica en Jaume. A Can Dial, s’han quedat en un punt intermedi. Obren només els matins i el dijous i el divendres també obren dues hores a la tarda, per a la gent que treballa els matins. Una altra de les seves apostes és l’especialització. Ja fa anys que participen en cursos per formar-se en aquest sentit i en Jaume creu que és una de les claus per tirar endavant: “Nosaltres fins fa 25 anys teníem una carnisseria tradicional on veníem xai i vedella, però en aquells moments ja vam veure que seguint aquest camí no n’hi havia prou i és quan vam començar a introduir productes nous que fessin gràcia. Cal vendre no només productes per menjar sinó també crear la il·lusió perquè els clients els comprin”.

La Glòria Nogué ha hagut d'estudiar bé quants models de sabates compra per temporada

A **Calçats Nogué**, en canvi, creuen que és important mantenir els horaris comercials. “Hi ha dies que no entra ningú en tot el dia però si entra un client a les vuit del vespre l’has d’atendre perquè et pot salvar el dia”, diu la Glòria Nogué. En el seu cas, el principal canvi ha estat en la varietat del producte: “Si abans comprava deu models de sabates diferents, ara en compro cinc”. Des que va començar la crisi, la botiga la porta ella sola perquè els seus pares s’han jubilat. No ha de pagar lloguer perquè el local és de propietat, ni tampoc té personal però, tot i així, la Glòria assegura que ha patit la crisi com molta altra gent. “Hi ha models molt clàssics que es poden vendre sempre però el que està de moda o ho rebaixo o no ho puc vendre i m’ho he de quedar. També he canviat marques perquè allò que et funciona ho has de seguir venent, però després també n’he buscat d’altres de qualitat a preus més assequibles”, explica. La Glòria ha notat que la gent que no té problemes amb el calçat busca preus més econòmics; en canvi els qui utilitzen plantilles ortopèdiques, per exemple, i que, per tant, necessiten sabates bones, fan la mateixa despesa. “No tothom es gasta 100 euros en unes sabates i llavors n’he de tenir també de 50 euros. A més a més, la gent allarga el calçat tant com pot. Abans no venia d’un altre parell de sabates, però ara només se’n queden un”, afegeix.

A Calçats Nogué també ofereixen reparació de calçats: “Des que el meu pare es va jubilar, ja no l’hem ampliat aquest servei però sí que el mantenim perquè a vegades t’ajuda a fer una venda. Per exemple, si a algú li agraden molt unes sabates però troba que tenen el taló massa alt, li fem més baix”. La seva altra gran aposta és fer publicitat. “Sempre he posat anuncis i això ajuda. Ara en faig menys però sempre tinc un pressupost a l’any destinat a la publicitat. Això fa que tingui clients d’altres municipis de la comarca i també d’altres zones com la Garrotxa i em recompensa”, diu la Glòria.

Les petites empreses redueixen el seu volum

En el cas de les microempreses i les petites empreses del poble la solució per fer front a la crisi ha estat reduir el nombre de treballadors. Els germans **Rafel i Carme Roger**, propietaris de Rover Construccions 2003, asseguren que només el fet de tenir una estructura petita els ha salvat d’haver de tancar. “Si no ens haguéssim encongit ja fa uns anys, no hauríem pogut superar de cap manera aquesta crisi”, afirmen. L’empresa, que té sis treballadors —ells dos i quatre paletes—, la van crear el pare i el germà d’en Rafel i la Carme. Un era paleta i l’altre manobre i treballaven a Construccions Prat. Coincidint amb una baixada de la feina ara fa 32 anys, el propietari d’aquesta empresa els

va dir que no els podria mantenir i que, si podien, es posessin a treballar pel seu compte fent petites reparacions. Així va ser com la família Roger va crear la seva empresa, que va arribar al moment de major esplendor l’any 1997, quan va arribar a tenir 27 treballadors.

Amb la mort del pare i del germà, en Rafel i la Carme van agafar l’empresa. Van veure que era massa gran i que s’escapava del seu control i, a partir de l’any 2001, van començar a reduir la seva estructura. Això els va portar a haver de renunciar a algunes feines, ja que en aquells temps treballaven no només a Sant Joan, sinó també a Sant Pau, a Olot, a Ripoll i a Campdevàrol. “Fins l’any passat no vam notar la crisi amb molta intensitat, ja que encara durava l’embranzida dels anys bons, però des de fa un any el llistat de feines a realitzar és cada cop més curt. Algun cop, fins i tot, hem temut quedar-nos sense feina”, diuen els germans Roger. Aquesta vegada, però, i a diferència de la crisi dels anys noranta, els està salvant que la gent fa front als pagaments de les factures: “Amb moltes dificultats però acaben pagant. En canvi, fa vint anys vam tenir molts impagats que van fer trontollar l’empresa”. La crisi també els ha fet reduir el ventall de feines. Tot i que mai han estat una promotora, abans Rover Construccions 2003 feia molta obra nova i també havia treballat per a moltes empreses de la comarca. Actualment, ja només fan rehabilitacions de finques i alguna obra per a l’Ajuntament —la més recent la remodelació de la Fundació Emma—. Una altra de les conseqüències de la crisi és la competència: “Per a les gran obres, cada cop vénen més empreses de fora, contra les quals no podem competir ni a nivell de costos ni de maquinària i, en el cas de les obres més petites, tenim molta competència provinent de l’economia submergida: persones en atur que fan feines en negre”, asseguren en Rafel i la Carme.

També han hagut de reduir el nombre de treballadors a l’**Estiluz**. La crisi ha suposat en el cas d’aquesta empresa una caiguda del 50% de les

Estiluz, present a fires internacionals

Imatge aèria de la fàbrica d'Estiluz a Sant Joan

vendes i, en conseqüència, s'han perdut vint llocs de treball. La Marta Masdeu, que és la directora de màrqueting d'Estiluz, explica que es tracta d'una crisi amb un origen anterior a la caiguda de la construcció: "Ja abans del fatídic any 2008 comencem a notar un canvi social i cultural que ens afecta plenament. Cultural, perquè la ciutadania cada cop valora menys els aspectes materials de la vida. La gent avui en dia prefereix gastar-se els diners viatjant o sortint amb els amics que decorant el seu habitatge. I social, perquè estem assistint a una polarització que està suposant l'aprimament de les classes mitjanes, que eren les grans consumidores del producte de gamma mitjana que ofereix Estiluz". L'empresa es va fundar l'any 1969. L'avi de la Marta tenia un taller al carrer Joan Sucarrats, on es fabricaven peces per a altres empreses. Allà hi treballaven el seu pare i el seu tiet i fou el seu pare qui va veure l'oportunitat de crear una empresa de làmpades. L'any 1974 es va construir la fàbrica ubicada al barri de l'Estació, que anualment factura uns set milions d'euros i que compta amb 30 treballadors a Sant Joan i 10 més a l'estranger, repartits en diferents països.

L'aposta de l'empresa per fer front a la situació de crisi ha estat reduir el nombre de treballadors de la part de producció i augmentar els de la branca comercial. El producte d'Estiluz són làmpades de disseny per a cases, hotels i restaurants. Exceptuant l'idea creativa, la resta del procés es fa tot a la fàbrica de Sant Joan. "Aquest és el valor afegit d'aquest producte",

diu la Marta. Per a aquesta empresa, el mercat espanyol suposa únicament el 15% de les seves vendes i d'aquestes, la meitat es realitzen a Catalunya. Estiluz exporta a pràcticament tots els continents però sobretot als Estats Units, a l'Europa Central i a alguns llocs d'Àsia com Hong Kong. La competència també és un problema afegit. "Es tracta d'un sector sense barreres d'entrada, la qual cosa provoca que es creïn noves empreses cada dia. I cal esmentar també el factor IKEA. Malgrat que el públic és teòricament diferent, comprar a IKEA s'està estenent entre diferents capes de la societat", explica Masdeu. Per tot plegat, l'empresa segueix una estratègia de sostenibilitat que afecta diferents camps: la formació dels treballadors, la posada en valor del reciclatge i la producció local. La seva aposta és reorientar l'empresa i innovar en la producció.

La Fibran resisteix

La crisi també ha afectat la **Fibran**, que amb més de 300 treballadors és l'empresa amb més llocs de treball de Sant Joan. El seu director general, Josep Bosch, explica que la situació de recessió econòmica ha estat especialment forta al mercat nacional: "Nosaltres som una empresa que exportem bastant i cada cop més, però la part que es ven a Espanya és significativa i sí que quan va començar la crisi es va notar una davallada molt forta i, d'alguna manera, cada any baixa una mica. Seguim fent molt negoci a Espanya. Hi venem molts milions de metres de tripa però el mercat segueix sense recuperar-se". Just abans de la crisi, la Fibran exportava un 60% de la seva

producció i el 40% el venia al mercat nacional, però ara ja ven a l'exterior un 80% de tripa de col·lagen no comestible. La direcció de l'empresa té clar que l'exportació és la clau de cara al futur: "Ho hem de seguir fent més als països on ja ho fem, que són una seixantena, però també hem d'anar a vendre a països nous com l'Uzbekistan, el Kazakhstan, Jordània, el Congo o Algèria", explica Bosch. Per a la Fibran, sempre hi ha hagut un grup de països emblemàtics que s'emporten bona part de les exportacions. És el cas d'Itàlia, Alemanya, Portugal i Turquia.

En aquest últim país, des del 2006 hi tenen una fàbrica petita. Va començar de forma modesta, com un taller, però de mica en mica l'han anat dotant de nova maquinària per fer-la créixer. Josep Bosch assegura que la van obrir "perquè Turquia és un dels mercats més grans que té Fibran i s'hi ven molt". Al mateix temps, van anar a buscar costos de mà d'obra més econòmics perquè el producte de Fibran requereix molts treballadors i representa un percentatge elevat de les vendes. A més a més, la fàbrica els serveix de plataforma per arribar a altres països, com és el cas de Rússia. "No els podem servir tota la tripa des de Turquia perquè encara no tenim prou capacitat productiva però sí que ja tenim alguns clients russos que passen les seves comandes allà", explica el director general de Fibran.

El fet que el producte de l'empresa del Polígon Cal Gat tingui a veure amb el sector de l'alimentació ha ajudat a esmoreir els efectes de la

crisi. “Molts asseguren que no devem notar-ho perquè la gent ha de menjar igual. És cert, la crisi l’han patit molt més altres sectors com la construcció, però també és cert que en un país amb 5 milions d’aturats, la gent s’hi mira més i potser en comptes de comprar un embotit bo com el lllom ibèric o la lllonganissa que porten la nostra tripa, mengen més mortadel·la o pizzes”, diu Bosch. I és que en el món dels embotits també hi ha diferents preus i la tripa de la Fibran se sol utilitzar pels embotits més cars. Quan la carn és més barata, s’acostuma a embotir amb tripa de plàstic o de paper. Per tant, Josep Bosch conclou que “ser al sector alimentari ajuda però també hi ha factors que han fet canviar els hàbits als consumidors quan van a comprar”.

Malgrat la situació de recessió, durant aquests anys a Fibran ha augmentat la facturació. “Això és una de les coses bones que té aquesta empresa. S’ha afrontat la crisi patint com a tot arreu però no s’ha hagut de disminuir la plantilla; al contrari, ha augmentat”, assegura el seu director general. També s’ha posat la fàbrica en marxa els caps de setmana per poder servir les comandes que reben. Això ha ajudat a què la facturació s’incrementi, tot i que han hagut d’invertir una part dels beneficis a modernitzar maquinària i instal·lacions. “És una empresa que ja té una edat –es va crear l’any 1953–, amb edificis vells i, per tant, s’hi ha de fer manteniment”.

Aquesta, de fet, no ha estat la primera crisi per a la Fibran. Ja en va patir una entre el 2004 i el 2005 arran de la malaltia de les vaques boges. “Com que la nostra matèria primera és pell vacuna, es va crear una psicosi mundial perquè podia estar contaminada i transmetre la malaltia. Això es va demostrar que no era cert, però tot i així hi va haver països que van tancar fronteres al vacum provinent d’Europa i també hi va haver països que van prohibir la importació de tripa, cosa que va afectar fortament l’empresa”, explica Bosch. Per sort, només van ser dos o tres anys i la situació es va controlar.

La Fibran, al polígon de Cal Gat, a vista d’ocell

El major èxit de l’empresa al llarg de tots aquests anys que li ha permès trampejar les situacions complicades és, segons el seu director general, el *know how* que ha creat. El procés per elaborar tripa de col·lagen no comestible és relativament inestable. “Hi ha dies que surt bé i d’altres no tant. Això sabem que també passa a la competència. Per aquest motiu, hi ha secretisme a la Fibran. Hi ha molt poca gent que conegui tot el procés i això és bo que segueixi sent així perquè estem en un mercat amb forta competència”, assegura Josep Bosch. A nivell mundial, la Fibran té quatre grans competidors. Són Viscofan, amb seu a Navarra, Fabios de Polònia, Cutisin de la República Txeca i Belkozin de Rússia. De la participació de cadascuna d’elles al mercat no n’hi ha dades, però des de la direcció de la Fibran, calculen que se situen al segon lloc del rànquing mundial. Per tot plegat, Bosch afirma que “la Fibran no va malament però s’hi ha de ser cada dia”. En aquest sentit, destaca l’esforç dels treballadors, de l’equip directiu i dels accionistes i remarca que no és casual que l’empresa vagi bé.

Pensant en el futur, la voluntat de la Fibran és seguir creixent. “Volem millorar mètodes, processos i maquinària per fer un salt. Pensem que si fóssim capaços de fer una tripa amb defecte de qualitat zero podríem vendre força més. Per tant, cal investigació en aquest camp i tenir

infraestructura per fer-ho”, diu Josep Bosch. El que no està decidit és si creixeran més a Sant Joan o a Turquia. El seu director general assegura que són una empresa prou àgil i dinàmica com per anar prenent decisions en funció de com evolucioni el negoci i l’entorn.

S’ha acabat la recessió?

Segons el Fons Monetari Internacional, l’estat espanyol ha tornat a la situació d’abans de la recessió, la qual cosa vol dir que –formalment– s’ha revertit la situació de crisi. Al febrer d’aquest any, en aquests sentit, la xifra d’afiliació a la Seguretat Social reflectia un augment d’altes de 61.557 persones respecte l’any passat. Malgrat això, però, encara hi ha més de 4 milions de persones aturades a tot l’estat espanyol i més de 600.000 a Catalunya, també amb dades del mes de febrer. En el cas de Sant Joan, els anys 2011 i 2012 l’atur va disminuir lleugerament (fins als 204 i 207 aturats de mitjana, respectivament) però el 2013 la xifra es va tornar a enfilar fins als 216 aturats de mitjana durant l’any. Caldrà veure, doncs, com les xifres macroeconòmiques es tradueixen al detall de les economies locals per poder avaluar la sortida real del context de crisi. Amb l’afegit, a més a més, tal com apunten les veus d’alguns analistes, que es pugui produir un efecte d’estancament, en què l’economia, tot i que no reculi, tampoc sigui capaç de recuperar els antics ritmes de creixement.

Fills de la crisi amb visa Schengen

Leonor Pérez-Durand

Segons un informe realitzat per la branca juvenil del sindicat UGT, titulat "Joves Emigrants Sobradament Preparats", l'any 2012 la manca de feina entre els universitaris va augmentar un 10,3% i l'emigració un 10,1%. "Des de l'any 2009 fins al 2013, el número de joves que van marxar de Catalunya va incrementar en un 42,46%. Barcelona, en números absoluts (40.437), pateix la principal 'fugida' d'universitaris i a Girona el percentatge es va incrementar en un 54,27%", recull el text. El mateix informe assenjala que durant el primer trimestre de l'any 2013 l'atur entre el joves catalans de 16 a 29 anys va arribar al 39,9%, malgrat que, en la franja que va dels 16 als 19 anys d'edat, aquest percentatge es dispara fins al 77,3%. "Segons el nivell formatiu, l'atur ha incrementat de manera evident entre les persones amb titulació de tècnic professional superior (15,7%), formació professional (10,5%) i amb estudis universitaris (10,3%)", conclou l'estudi.

A part de les elevades taxes d'atur i desocupació, els joves catalans també pateixen l'alt nivell de temporalitat dels seus contractes, que el 2013 va arribar al 40,3%, mentre que la mitjana catalana va ser del 12,9%. Tot aquest panorama, fa que guanyin sous que voregen els 700 euros i que marxin a altres països. L'any passat, van emigrar 4.600 joves i les destinacions van ser: altres països europeus (42%), Amèrica del Sud (36%) i Amèrica Central i del Nord (17%).

Tot comença quan apareixen les ganes de fer una carrera i, abans d'arribar a la majoria d'edat, ja han d'abandonar el niu per anar a estudiar un grau superior. A Sant Joan, aquest és el cas de la **Grisel la Dial** i la **Núria Soler**. La primera viu ara a Anglaterra, on va acabar els seus estudis i l'amor la va atrapar. Ara, a més a més, treballa satisfeta de la seva feina. La segona

tampoc ja no viu al poble, però es més a la vora. Ella és a Barcelona treballant del què ha estudiat en una multinacional. Cap d'aquestes dones no arriba a la trentena i ja ha hagut de fer més quilòmetres que les seves mares per establir-se i portar una vida digna que els permeti realitzar-se i guanyar-se la vida.

La Grisel la va estudiar la Diplomatura de Fisioteràpia a la Universitat de Girona i cap al final de la carrera va veure que no li acabava d'agradar. "Estava més interessada en el món de la gestió sanitària i per això, quan vaig acabar, vaig començar el Grau en Economia a la mateixa universitat. El quart any el vaig cursar a la Universitat de Surrey, al Regne Unit, mitjançant un acord de doble titulació que vaig negociar personalment. Així doncs, sóc titulada per la Universitat de Girona i per la Universitat de Surrey", explica. Mentre estudiava Economia, la Grisel la va treballar a l'Oficina de Turisme de Sant Joan de les Abadesses i a l'Oficina de Relacions Internacionals de la Facultat d'Econòmiques de la Universitat de Girona. "Un cop acabada la carrera, però, ja em trobava al Regne Unit i vaig buscar feina directament allà. Mai he buscat feina d'economista a Catalunya. Vaig marxar cap al Regne Unit a l'agost del 2012", diu la Grisel la.

Per a ella, estudiar fora de Sant Joan no era ser fora de casa; ara en canvi no podria dir el mateix. "Vaig marxar bàsicament per estar amb la meua parella, no només per tenir millors oportunitats professionals. Jo sempre havia dit que no tenia cap interès a marxar de Catalunya, però les coses canvien i els interessos també. Així doncs, vaig trobar un noi català que vivia al Regne Unit i que m'interessava molt i vam buscar la millor manera per poder estar junts. Ell és enginyer aeronàutic amb un màster en tecnologia aeroespacial i es aquí on té bones oportunitats per

desenvolupar-se". Per la Grisel la, marxar del país va venir donat per una situació col·lateral: "L'especialització de la meua parella no ens permet ser a casa. Abans de tornar a Catalunya, ell vol tenir una bona experiència professional. A més a més, degut al context econòmic actual del nostre país, l'anglès i l'experiència a l'estranger m'obren moltes portes. Per tot això, vaig decidir quedar-me al Regne Unit i acabar la carrera aquí, perquè així em seria més fàcil trobar feina". Des del punt de vista professional i personal, la decisió estava presa.

Actualment, la Grisel la i la seva parella viuen a Swindon, una ciutat de mida mitjana al sud-oest d'Anglaterra, a prop d'Oxford, Bath i Bristol. "Adaptar-se a un altre país no és mai fàcil. Canvien fins i tot les coses més rutinàries. No només has de parlar un altre idioma i conèixer una altra cultura, també t'has d'acostumar a un altre horari, a un altre tipus de menjar, a una altra manera de vestir, de conduir, de saludar, de gesticular, de rentar-te les mans i fins i tot d'esternudar".

A diferència de molts joves catalans, que amb titulacions i màsters fan –aquí i arreu– feines que no els satisfan, a Anglaterra, la Grisel la ha trobat la manera de realitzar-se. "Aquí, buscar feina és molt competitiu, per això la universitat et prepara per presentar-te de manera eficient. En el meu cas, després de 5 mesos de proves *online*, orals, escrites, personals i a distància, vaig trobar el què m'interessava. A la meua carrera pots triar fer molts diners o realitzar una feina que realment t'agradi. Jo vaig triar la segona", afirma la Grisel la.

Actualment, treballa com a economista a l'Oficina Nacional d'Estadística del Regne Unit. "Estic en un programa especial del sector públic que forma a joves professionals de manera dinàmica durant uns 4 o

La Núria Soler,

La Grisel.la i la seva parella, com molts d'altres joves, han trobat oportunitats professionals a l'estranger

6 anys per tal que accedeixin a les posicions de lideratge dels departaments del govern. Durant els anys de formació, tinc una gran varietat de cursos a disposició meva i la facilitat d'accedir a qualsevol tipus de formació acadèmica que pugui enriquir el meu coneixement”, explica. Un altre dels requeriments que la Grisel.la té a la feina és que s'ha de moure de departament cada 12 o 18 mesos per adquirir experiència en totes les àrees. “Les oportunitats que m'ofereix la meua feina crec que són difícils de trobar a Catalunya. Encara que m'agradaria tornar, em costaria molt renunciar a la feina que tinc. A la vida, hi ha diverses etapes i la que visc ara posarà les bases del meu futur professional i personal. Així que crec que per créixer, val la pena enyorar-se una mica”.

La Núria, per la seva banda, també va estudiar dues carreres: biotecnologia i enginyeria química, totes dues a la Universitat Autònoma de Barcelona. “La majoria dels meus companys es volien dedicar a la investigació, però jo vaig optar per l'enginyeria perquè vaig pensar que se m'obririen moltes portes. A més a més, tenia la possibilitat d'accedir

directament al segon cicle d'aquesta carrera, ja que em convalidaven molts cursos, i vaig poder compaginar l'estudi de les dues alhora”, diu. La Núria va trigar 6 anys a fer les dues carreres: “Pròpiament hauria trigat 7 anys, però vaig estudiar assignatures de les dues carreres alhora. No volia estar més temps del necessari a les aules i tenia clar que em volia posar a treballar de seguida”. Les bones qualificacions li van permetre guanyar temps, malgrat les dificultats inherents a aquests tipus d'estudis. La Núria sempre va ser una estudiant excepcional i aquesta va ser la seva millor carta de presentació.

Al juny del 2013, la Núria va acabar tots els estudis i de seguida va trobar feina gràcies al tutor que va tenir del projecte final de carrera. “En acabar el projecte, el tutor em va comentar que a l'empresa on ell treballa necessitaven un becari. Em van fer l'entrevista i em van seleccionar. Només vaig estar un mes de becària, ja que pel fet d'haver acabat la carrera no podia fer de becària més temps. Després, em van fer un contracte laboral per 6 mesos”. La jove està molt contenta amb la feina: “Hi ha molt bon ambient de treball, molta feina i aprenc molt. Les perspectives

són bastant bones. M'han tornat a renovar el contracte i m'agradaria molt poder-m'hi quedar durant un bon temps. Pel què m'han dit, quan acabin aquests 6 mesos, em renovaran per un any més i després si tot va bé –i continua havent-hi feina– em faran fixa”, explica.

La Núria treballa a Barcelona i viu a Cardedeu, amb la seva parella. “Pels estudis que tinc, a Sant Joan no podria trobar feina, i encara que el meu poble m'agrada molt, de moment, no hi tornaria. Penso que, com jo, els joves de Sant Joan marxem primer per estudiar, i molts –per motius de feina– ja no hi podem tornar. Depenent de la carrera que estudies, és molt difícil tornar a Sant Joan”.

La Grisel.la i la Núria, són un bon exemple del jovent santjoaní i del què es pot arribar a fer amb seny, però també amb rauxa. Totes dues són mostra de capacitat i eficiència però també d'alegria i de vitalitat. Lamentablement, elles són part de l'excepció. Molts dels nostres joves es troben en situacions més complicades i, tot i això, no formen part de les estadístiques perquè encara no han pogut accedir a la seva primera ocupació.

Nòtules

Barreres de seguretat al pont de la riera de Malatosca

L'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses ha col·locat un perfil metàl·lic doble al pont de la riera de Malatosca, en el camí pavimentat que dona accés al Coll, al Janpere, a La Batllia i a Can Xipell. Fins ara, al pont, hi havia una petita barrera construïda amb pals metàl·lics i un sol fil, protecció que no garantia la seguretat dels vehicles al seu pas per sobre la riera de Malatosca. És un tram que comparteixen diversos recorreguts de senderisme i BTT com el Camí de Sant Jaume, la ruta Pirinexus, la Ruta del Ter i El Camí.

Sant Joan suma una cursa atlètica més: la Sant Silvestre

Guillem Domènech (per davant d'Enric Carreras i de Josep Ma Illa) i Maria López (per davant de Susanna Vergés) varen ser els dos guanyadors de la primera edició d'aquesta cursa popular que se celebra l'últim dia de l'any, per davant. La cursa va tenir 120 participants que varen fer els cinc quilòmetres de recorregut urbà. Aquesta prova se suma a les diverses cites esportives del nostre poble, tot i que té un caire més popular que la Duatló de carretera (enguany guanyada pel mallorquí Lucas Mola), l'Emmona, la Taga 2040... La primera Sant Silvestre va estar organitzada per la Barra Jove i la Regidoria d'Esports de l'Ajuntament.

Un dels motors econòmics del poble millora la seva accessibilitat

El divendres 14 de març es va inaugurar el nou vial del polígon de Cal Gat. L'obra va iniciar-se a principis de l'any 2013 i ha solucionat un problema de mobilitat dels vehicles pesats dins del polígon. L'actuació ha tingut un cost de prop de 300.000 euros. La meitat de l'obra s'ha finançat a través de contribucions especials a les empreses directament beneficiades per les millores i, la resta, a través d'una subvenció de la Diputació de Girona i d'una aportació de l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses. L'obra ha consistit a ampliar el pont situat sobre la riera de la Pudor i crear una nova traça i secció del vial que uneix el pont de la riera de la Pudor i el pont existent sobre el riu Ter, a més, l'actuació ha permès consolidar nou sòl industrial al Polígon de Cal Gat.

Ajuts per a l'habitatge per a persones en atur de llarga durada

L'Agència de l'Habitatge de Catalunya ha obert una convocatòria per ajuts al pagament del lloguer o quotes d'amortització hipotecària per a persones a l'atur de llarga durada. El termini de presentació de sol·licituds finalitza el 30 de setembre de 2014. Si podeu acollir-vos a aquestes ajudes heu de presentar una sol·licitud al Punt d'Informació de l'Habitatge a l'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses els dimarts i dijous, de 9 a 14 h.

El conseller de Salut Boi Ruiz inaugura el nou consultori de Salut

El dissabte 1 de març va inaugurar-se el nou consultori local del nostre poble, que pertany a l'Àrea Bàsica de Salut Ripoll – Sant Joan de les Abadesses. A l'acte que orial de Salut, Josep Trias Figueras; del coordinador de l'àrea bàsica, Jacint Caula Ros; i del col·lectiu mèdic de Sant Joan de les Abadesses i comarca. El Conseller va afirmar que estava content perquè “les noves instal·lacions faran que l'assistència sigui més resolutive”. Boi Ruiz va defensar la feina de proximitat que fan aquests centres, com han d'estar ben equipats, i com a partir d'ara cal ampliar els serveis que ofereix. Ruiz també va lamentar que el procés de construcció del nou consultori s'hagués allargat tant, sis anys. Per la seva banda, l'alcalde de Sant Joan, Ramon Roqué, va explicar que el fet de construir un nou consultori era “una obligació moral per donar resposta a les necessitats de l'equip sanitari i els usuaris”. Segons Roqué, calia “afrontar les deficiències de l'antic edifici i donar-hi una solució definitiva”. El nou Consultori Local està situat al c. Ramon d'Urg 34 (cantonada amb Joan Maragall), i el seu nou telèfon és el 972 723 251.

Milliores al servei d'aigua i a l'enllumenat del c. Bernat Saulet

A finals del mes de març varen finalitzar les obres de millora del servei d'aigua del carrer Bernat Saulet i que han consistit en la substitució de la canonada de fibrociment per polietilè, a més de la instal·lació de comptadors per a cada escala. Fins ara, tots els comptadors de totes les escales dels números imparells es trobaven en el mateix espai. D'altra banda, aprofitant la rasa feta per aquesta actuació també s'ha instal·lat una línia elèctrica que permetrà col·locar quatre punts de llum a través d'uns suports de braç a la paret de la façana. Fa uns anys ja hi havia unes faroles a la vorera, però l'espai de pas era molt estret i es varen retirar. L'amplada d'aquest carrer fa que els llums que hi ha als edificis dels números parells d'aquest carrer no il·luminin ambdues voreres. Les llums que s'han instal·lat són de vapor de sodi d'alta pressió i els pàmpols evitaran que hi hagi emissions cap als habitatges.

El 2n Certamen de Cartes d'Amor tindrà un premi local

Jose Alguacil, propietari del Cafè de l'Abadia, convoca el 2n concurs de cartes d'amor. Més de dues-centes missives, rebudes any passat, d'arreu dels Països Catalans, l'han animat a repetir la iniciativa. Una de les característiques que fa que aquest sigui un certamen especial, és que totes les cartes han de ser escrites a mà. Enguany hi ha afegit un premi a la millor carta local, així com un concurs a través d'Instagram per tal de premiar al millor petó de cinema. Dos mesos després de tancar-se el termini de recollida de cartes, es donarà a conèixer els guanyadors en el marc d'una festa on hi haurà altres activitats relacionades amb l'amor.

Les làmpades d'Estiluz, en realitat augmentada

L'empresa santjoanina Estiluz ofereix, des de finals de l'any passat, una aplicació per a mòbils i tablettes que permet imaginar com quedarien els seus productes d'il·luminació a casa nostra. A través de la seva pàgina web us podeu descarregar i imprimir un document que cal que col·loqueu al lloc de casa on voleu posar-hi una làmpada. Llavors, a través de l'aplicació d'Estiluz dels dispositius mòbils i utilitzant la seva càmera, podreu veure com apareixerà un model en 3D de l'element que escolliu de l'empresa on hi ha el paper. L'aplicació està disponible per iPhone i iPad i per a dispositius amb sistema operatiu Android.

Restauració dels esgrafiats de la capella dels Dolors

Des de mitjans del mes de març s'han iniciat les obres de restauració dels esgrafiats de la façana de la capella dels Dolors que es pot veure des del pg. Comte Guifré. La situació de la façana, en un lloc bac, ha provocat un excés d'humitat que ha fet que aquests elements decoratius de la façana es trobessin en mal estat. En total hi ha una superfície de 240 metres quadrats d'esgrafiats amb diversos tipus de degradacions diferents que impedeixen la lectura de l'obra, com fragments afegits no originals, a més d'altres originals amb perill de desprendiment del suport. Els esgrafiats daten de mitjans del segle XX, durant la restauració de Raimon Duran i Reynals.

Un santjoaní amb 16 Dakars

En Manel Salinas, copropietari des de fa 10 anys de Nani Racing, situat a la carretera de Camprodon, és un mecànic de motos de competició que ha preparat les suspensions de molts pilots campions. Entre d'altres, ha treballat amb Marc Coma, Adam Raga, Francesc Moret i Francesc Chucha; i va ser partícip de la victòria de Nani Roma al Dakar, ara fa 10 anys. Gràcies a que Salinas va descobrir un petit defecte a la roda que va poder solucionar, de no haver-ho fet, Roma no hauria guanyat el Dakar. Salinas va néixer a Andalusia tot i que gairebé ha viscut a Gràcia tota la vida. Des de fa uns anys, ell i la seva família varen decidir moure's i instal·lar l'empresa a Sant Joan.

Marc Salinas, durant un programa del canal Esports3

La UE proposa acollir un participant de l'Emmona

La Unió Excursionista i l'Ajuntament de Sant Joan proposen als vilatans que acullin un participant de la cursa d'ultraresistència Emmona durant la prova (14 i 15 de juny). La iniciativa busca que aquells qui tinguin un corredor a casa expliquin com és el poble, i alhora que veuen com es prepara un atleta per prendre part a la Ultra Trail. La idea va sorgir de la mateixa peculiaritat de l'Emmona, ja que els participants dels altres anys queden molt satisfets per com els vilatans donen suport a la cursa. Aquesta és una de les característiques de la prova que varen fer que l'Emmona quedés entre les tres millors curses d'ultraresistència del 2013 en una votació feta pels mateixos corredors a la xarxa social esportiva Finixer, només superades per La Ultra Cavalls del Vent i la Transvulcània, curses que en multipliquen el pressupost. El guanyador de l'edició 2012, Arnau Julià, i l'exciclista Roberto Heras ja han confirmat la seva participació a la prova.

Millors en l'Escola Comarcal de Música a Sant Joan

L'Ajuntament de Sant Joan de les Abadesses ha dut a terme unes obres de millora a l'antic edifici de la llar d'infants, actualment seu de l'Escola Comarcal de Música. L'actuació ha consistit en la millora dels tancaments i de les finestres, i en la col·locació d'un aïllant tèrmic. En aquest moment l'escola té 45 alumnes a Sant Joan de les Abadesses, a més de l'alumnat de P4 i P5 que rep classes de forma directa a l'Institut Escola. Majoritàriament hi ha joves i infants, però l'escola és oberta a totes les edats. Com a exemple, l'alumne més jove té 4 anys, i hi ha dues alumnes de prop de 70 anys que aprenen a tocar la bateria i la guitarra. A Sant Joan es fan classes de dilluns a divendres, excepte dimarts, en horari de tarda. Per a més informació, preus i itineraris que s'ofereixen podeu consultar el seu blog <http://www.escolamusicaripolles.blogspot.com.es/>

La santjoanina Emma Soy, nova presidenta de l'Associació de Naturalistes de Girona

En la primera Assemblea General de socis i sòcies de l'entitat celebrada a principis de febrer, Soy va apostar perquè l'ANG segueixi sent "un referent de l'ecologisme a les comarques gironines". Per a fer-ho, l'associació desenvoluparà tres eixos estratègics de treball: la defensa del territori, l'educació ambiental i el consum responsable. L'Emma Soy és llicenciada en Enginyeria Agrònoma per la Universitat de Lleida i té una àmplia experiència en projectes de gestió del territori i medi ambient, i actualment realitza la tesi doctoral al Departament de Geografia de la Universitat de Girona. És voluntària de l'Associació de Naturalistes de Girona des de l'any 2010.

Sant Joan penja l'estelada

L'estelada oneja a l'entrada nord de Sant Joan des del passat dia 8 de febrer. Per iniciativa de la secció local de l'Assemblea Nacional Catalana (ANC), i davant d'unes dues-centes persones, es va hissar la bandera en una asta situada prop de l'escultura monumental que commemora els 200 anys de la independència de Mèxic. Sant Joan s'afegeix així a la llista de poblacions del Ripollès que han situat l'estelada en llocs preferents i visibles. L'acte va comptar amb l'assistència de Jaume Marfany, vicepresident de l'ANC i de l'alcalde, Ramon Roqué. L'ANC està preparant la col·locació d'una altra estelada a l'entrada sud de la vila. Durant aquests últims mesos, també s'ha dut a terme a Sant Joan la campanya "Signa un vot", que fins ara ja ha recollit més de 900 firmes de suport.

El racó de l'arxiver

El cavaller que corona la font de la plaça Clavé

Jordi Roca

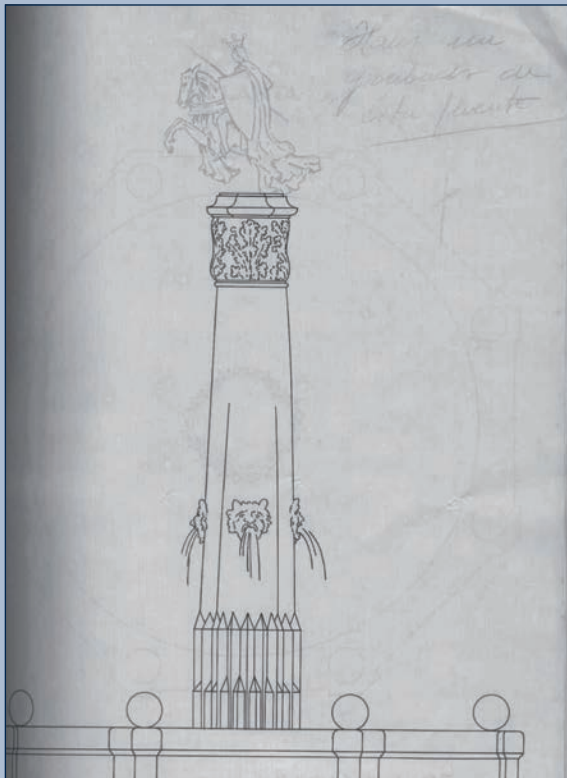
Decidida la urbanització de la plaça, el consistori santjoaní va decidir també embellir-la amb la “*construcción de una fuente monumental y un banco*” seguint el projecte i el pressupost presentats per Jeroni Martorell. El pressupost ascendia a la xifra de 22.679 ptes. que es pagarien mitjançant un préstec que s'havia de fer amb el Banco de Crédito Local de España. Amb aquest mateix crèdit es pagarien les obres de “*los pabellones de los maestros, juzgado municipal y oficina de telégrafos*”. L'adjudicatari de les obres per la construcció de la font monumental i el banc fou el contractista Lluís Font que, sota la direcció d'obra de Jeroni Martorell, havia de realitzar l'encàrrec.

Les obres es van iniciar durant l'agost de 1927 i es van anar desenvolupant seguint el “*pliego de condiciones facultativas y económicas*” que marcaven les directrius bàsiques del projecte, l'estructura bàsica de la font. La columna, la seva decoració i la planta octogonal amb les boles dels angles seguien el projecte, i també els plànols, però no ho feia el banc, que es convertia en quatre bancs diferents del disseny original. Tampoc ho feia la part escultòrica de la columna amb el cavaller que la coronava.

Prenent com a referència el disseny a escala de la font veiem que corona la columna un cavaller de cara afable coronat, amb escut i llança i que l'aigua surt per uns éssers mig home, mig animal. Però el resultat final no és el que hem

descriu sinó que el cavaller seriós porta barba frondosa, un casc alat i alça la mà, impetuós, i l'aigua surt de dimonis. No sabem per què es canvia l'execució de l'escultura, ja que el mateix Jeroni Martorell escriu al programa de festa major de l'any 1927 que “*en el centro de esta (plaza), una fuente decorativa de piedra y bronce evocarà cierta leyenda popular local...*”. Sembla que hi va haver certa controvèrsia amb la idoneïtat de l'escultura i que el senyor Bisbe no la va voler beneir.

Deixant de banda controvèrsies, idoneïtats i gustos estètics la del Comte Arnau és l'escultura que es va realitzar i la que ha arribat als nostres dies coronant una de les places més belles que hi ha a la vila.

Detall de construcció de la font en el projecte original

El cavaller que corona al font

Nous comerços

Joan Garcia / Trini Rafart

Clínica Veterinària Pirineu

Mascotes santjoanines, l'enhorabona!

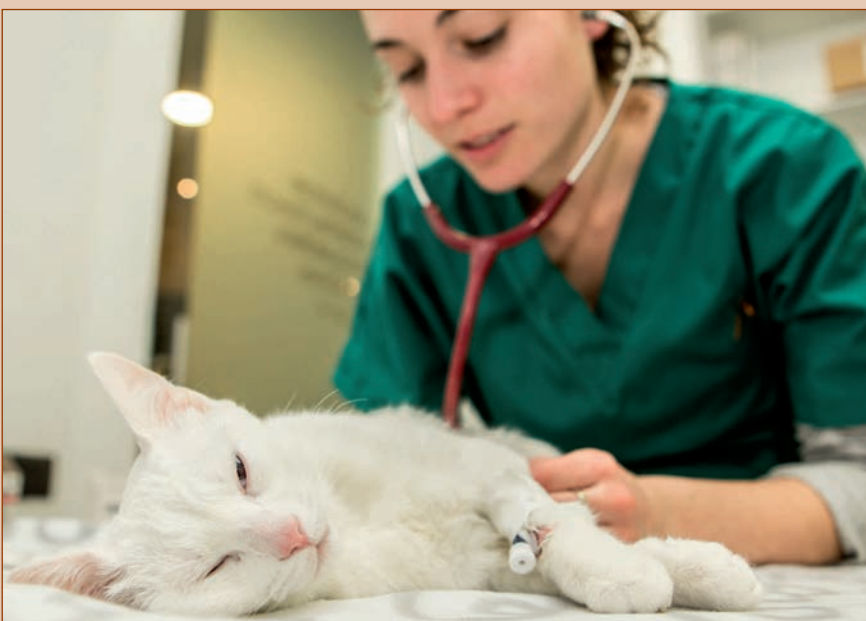
La Gemma Irastorza i l'Oriol Pi vivien a l'Hospitalet. La Gemma, tot i tenir només 27 anys, treballava en una clínica veterinària de Montcada i Reixac i tenia tres persones a càrrec seu. L'èxit i l'experiència d'aquella clínica va fer que es plantegés començar un negoci propi. L'Oriol, que es dedicava al món dels audiovisuals, la va animar a fer el pas i va tenir clar que deixaria la seva feina per formar part d'aquest nou projecte conjunt.

Per què al nostre poble? Els santjoanins i santjoanines que tenen animals de companyia sabran, perquè ho deuen haver viscut en la pròpia pell o en la dels seus animals, que al Ripollès hi ha pocs veterinaris. De fet, som la comarca de Catalunya amb un nombre més baix de veterinaris. I si n'hi ha pocs, encara n'hi ha menys de tan ben equipats com la Clínica Veterinària Pirineu. A més, els agrada el poble i voldrien fer-hi arrels.

Quan varen haver de decidir quins serveis oferirien varen pensar que el millor era fer una bona inversió inicial per disposar del que és necessari per fer de Pirineu una clínica veterinària important a la zona, fins i tot atenent urgències les 24 hores del dia. Així, disposen de dues consultes, prequiròfan, quiròfan, sala de raigs X, laboratori, gàbies grans d'hospitalització, sala de perruqueria... Uns serveis que fins ara calia anar a buscar més enllà de la nostra comarca.

A més, ofereixen serveis "a la carta". Per exemple, si un animal necessita una intervenció molt específica o una visita concertada d'un etòleg clínic per entendre i rectificar el comportament dels nostres companys peluts, fan venir especialistes per tal que ni els amos ni les bèsties s'hagin de desplaçar.

A més, tenen tot tipus de pinsos i complements alimentaris de qualitat, desparasitadors, joguines i medicació per a gossos, gats i tot tipus d'animals de companyia. També són especialistes en múixing i canicròs, una activitat en què gossos i persones fan esport a la vegada units amb arnesos. A Clínica Veterinària Pirineu hi trobareu tot el material per endinsar-vos en aquesta moda que cada cop arrela més al nostre país, sense haver-lo de comprar per internet, i el podreu provar abans de decidir-vos.

Gemma Irastorza és la veterinària de la nova clínica

La clínica està totalment equipada

Llibreria Elvi

Si emprendre vol dir començar una cosa que suposa un esforç considerable, la Victòria i la seva filla Elena són dues emprenedores de cap a peus... La Victòria fa més de vuit anys que treballa a Can Salvat. Des del mes d'agost passat ella i la seva filla Elena són les propietàries de la llibreria Elvi, encara que tothom en continuï dient can Salvat. Amb el traspàs d'amos hi ha hagut un canvi de nom però no pas un canvi de negoci. La llibreria Elvi continua sent el lloc on podreu comprar el diari, on trobareu les novetats literàries a la carta, on podreu comprar el material escolar per als vostres fill, on podreu buscar la sort...

La Victòria i l'Elena no comencen de zero perquè ja coneixien el negoci i n'eren les parts visibles, però s'han posat al capdavant d'una empresa pròpia i això vol dir sacrifici, esforç i il·lusió. De mica en mica volen anar oferint productes nous, com joguines que es poden demanar per catàleg i que ja van tenir una bona acollida durant les passades festes de Nadal, per a la gent que no pot moure's gaire de Sant Joan. Malgrat que, com diu La Victòria, "ja hi havia una clientela feta", la porta s'obre cada dia i és en el servei, en el bon caràcter, en la disposició, que s'ha de mantenir i fer créixer aquest negoci.

Està al carrer Beat Miró, 8 i al telèfon 972 72 11 79

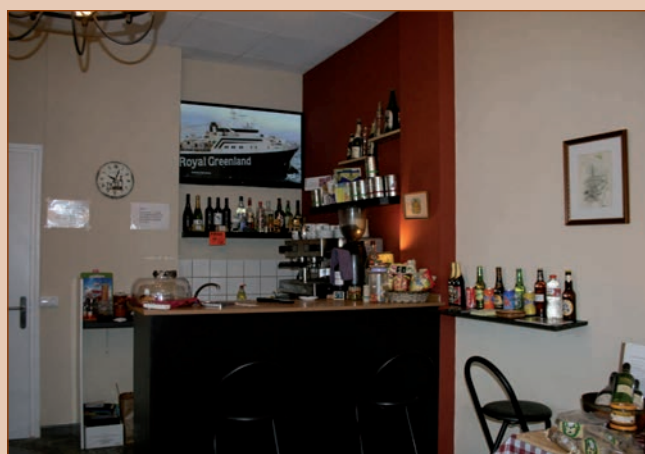
La nova eixida

La Nova Eixida és la nova proposta gastronòmica que hi ha a l'avinguda del Comte Guifré des de fa quatre mesos. En Xavier i L'Eva s'han posat al capdavant d'un bar-restaurant que neix amb la voluntat de ser un bar de poble, un lloc de trobada d'amics, de trobar-hi un racó per gaudir d'unes vistes excepcionals.

A la carta de la Nova Eixida hi podreu trobar des de les tapes de sempre, "montaditos" originals i a bon preu, torrades d'embotits i formatges de la comarca, *fondues*, fins a delícies més dolces com gofres, xocolates i creps que convinden a fer un bon àpat al voltant d'una taula.

De la mà i dels consells d'en Xavier ho podreu acompanyar d'una acurada selecció de vins francesos i de casa nostra. La imaginació i la il·lusió acompanyen aquest nou projecte professional i personal d'una parella d'emprenedors que s'han hagut d'adaptar als reptes dels nous temps. A través de la seva pàgina web i de la seva presència a llocs com Groupalia, Giroval..., volen fer conèixer Sant Joan de les Abadesses i el seu entorn acompanyats d'ofertes i paquets ludicogastronòmics que ofereixen bon servei, qualitat i sobretot bon preu.

Els trobareu a l'Av. del Comte Guifré, 10, al peu de carretera N-260 i a www.lanovaeixida.cat o al telèfon per reserves: 678076992

De Sant Joan al món:

Dolores Verdagué

Joan Basagañas

Edat i lloc de residència actual

Tinc 68 anys. Visc a Munic, on també viuen els meus fills, en Ferran i en Jaume, amb l'Ester i els seus fills, en Martí i l'Emma. Munic és una ciutat gran, com Barcelona, amb molts parcs i llacs, té molt bon transport públic. És la capital de Baviera. Està situada a la plana vora els Alps. Tota la regió és preciosa. Els bavaresos són cordials i molt correctes.

Quants anys fa que us esteu fora de Sant Joan?

Bé, jo sempre he dit que mai he estat fora de Sant Joan, ja que per raó de la meua feina he anat anant i tornant. La primera sortida fou el 1979 a Ginebra (Suïssa). Els meus fills tenien 11 i 9 anys.

Per què vàreu marxar de Sant Joan i per què vàreu escollir Alemanya?

Jo sóc mestra funcionària de la

Generalitat i vaig tenir opció de concursar a una plaça de les que té el govern espanyol a l'exterior. En guanyar-la vaig anar a Ginebra. Aquestes places són per un màxim de 6 anys i després t'has de reincorporar a la teua plaça a Catalunya. Passats 3 o 4 anys pots tornar a concursar. Així ho vaig fer jo i vaig obtenir una plaça a París. Posteriorment vaig repetir l'operació per tercera vegada i vaig anar a Heidelberg (Alemanya). Amb tot això, els meus fills varen fer els estudis a Catalunya i a fora. En Jaume és enginyer i en Ferran és químic. Aquesta forma de vida els ha permès tenir un bon nivell d'idiomes. Després varen trobar feina a Munic. Jo, un cop jubilada, també hi he anat a viure.

Quina fou la primera impressió que us enduguéreu d'Alemanya?

Em va sorprendre com de bonic és el país i les seves ciutats. Són gent molt organitzada, una mica freda, però molt correcta si complexes.

Vosaltres que viviu a cavall entre Alemanya i Catalunya, teniu la sensació que durant els darrers anys les diferències (culturals, socio-econòmiques...) entre alemanys i catalans han augmentat o han disminuït? És a dir, la UE ha servit per a crear una ciutadania europea?

Evidentment que ha canviat molt des de 1979. Ara ens coneixen més i molta gent amb un cert poder econòmic té casa, bé a Mallorca, bé a la costa. Això no vol dir que malgrat que ens valorin més no pensin que som un país per fer turisme i que té molts problemes.

Sí que ens identifiquen com a catalans però la marca recau sobretot sobre Barcelona. El concepte de ciutadania europea encara em sembla llunyà.

De totes maneres, ells abans que europeus són alemanys, i aquí sobretot bavaresos.

Arrel de la ciutadania europea, la gran diferència es troba a nivell

La Dolors, amb els seus nés

administratiu: facilitat de treballar a tota la UE, el fet que no hi hagi fronteres, la moneda única... i moltes altres coses que estan unificant el panorama europeu.

Els bavaresos tenen fama de ser diferents de la resta dels alemanys. És així? En cas que sí, en quins aspectes són diferents?

Estan molt orgullosos de ser bavaresos i conserven molt totes les tradicions.

És molt gran la comunitat catalana a la vostra ciutat? Hi teniu vincles? En cas que sí, quines activitats feu?

N'hi ha uns quants però això no vol pas dir que es faci una pinya. De tant en tant celebren alguna festa com, per exemple, el Caga Tió.

Parlant de la comunitat catalana, quina opinió tenen els bavaresos d'en Pep Guardiola?

En Pep és Déu per als seguidors del Bayern. S'ha de valorar la seva coherència amb la gestió lingüística. Amb un temps record es va presentar parlant la llengua del país.

Ara que hi ha molts catalans que es plantegen emigrar a Alemanya, els recomaneu fer aquest pas? Quins consells els donaríeu?

Em sembla que ens hem d'anar acostumant al fet que, igual que es pot anar a treballar a Tarragona, es pot treballar a Berlín o Munic. El que sí que és important és tenir un bon coneixement d'idiomes, ajuda molt a la integració. Abans de marxar cal tenir un contracte de feina perquè sense feina és molt complicat trobar pis.

Dit això, hem de recordar que entre els anys 60 i 70, molts ciutadans espanyols varen anar a parar a empreses europees, amb dificultats de permisos.... Molts no pogueren portar la família fins passats uns anys. Alguns venien del camp, entre ells hi havia analfabets i van demostrar ser bons treballadors, i es varen adaptar perfectament. La gent que ara marxa, està més preparada i no té problemes administratius, però caldrà veure i té la capacitat d'adaptació.

Amb quina freqüència veniu a Sant Joan i què enyoreu més del poble?

Normalment, totes les vacances escolars, amb alguna escapada entremig si cal. Del poble el que més enyoro és la família, els amics... i trobar-te al carrer amb la gent. Això no passa a les ciutats, ni a Munic ni a Barcelona.

Com us informeu de tot allò que passa al nostre poble?

Tenim molt contacte amb els amics, sobretot telefònic. I també ens informem mitjançant els diaris comarcals digitals. També, per internet veiem la televisió catalana.

Del món a Sant Joan:

Kevin

Beautista

Joan Basagañas

Quant temps fa que vius a Sant Joan?

Vaig venir a Sant Joan l'any 1995, després de viure dos anys a Sant Joan les Fonts i 10 anys a Mallorca.

Un anglès amb cognom d'origen català. Explica'm un xic la història dels teus avantpassats.

El meu avi es deia Jaume Beautista i era un mariner català. Va anar a viure a L'Índia. Allà es va afrancesar el cognom perquè en aquella època els espanyols estaven molt mal vistos a L'Índia. Amb la partició de L'Índia en dos estats, el meu avi va marxar a viure a Londres i allí es va quedar.

Fes-nos cinc cèntims de com era la teva vida a Anglaterra...

A Londres vaig treballar com a mànager de diferents empreses. Vivia als afores, en una zona rural. La meva afició era la música. Era el compositor d'una banda de rock que es deia 'The Motives'.

Per què vas venir a viure a Sant Joan?

Quan vivia a Sant Joan les Fonts vaig venir amb la meva dona a un concert de rock al pavelló. No ens agradava la música que s'hi tocava i vàrem decidir anar a visitar el poble. Ens va encantar i vàrem decidir que volíem venir a viure en alguna casa de pagès de per aquí. I aleshores ens van oferir

comprar can Prim, la casa que vàrem convertir en el nostre món.

Quins creus que són els principals avantatges i inconvenients de viure al nostre poble?

L'avantatge és la qualitat de vida. És un poble bonic, amb gent agradable i molt segur. L'inconvenient és que ha perdut dinamisme cultural. Quan vaig arribar a Sant Joan es feien molts concerts, al pavelló, però també en establiments privats com el Metro. Ara ha decaigut i la gent s'ha acostumat a viure sense activitat cultural. Per exemple, fa poc es va anul·lar un concert per manca de gent. L'oferta cultural que hi ha és de molta qualitat però crec que

En Kevin va trobar a Can Prim l'espai que buscava per poder-se dedicar a la seva inquietuds artístiques

no és popular, no arriba a tothom. Crec que hi ha molta feina a fer. Per exemple, des de La Veu de Sant Joan s'hauria de promocionar més els artistes locals. Però això no només depèn de l'Ajuntament. Des de la iniciativa privada es pot fer molt. Ara estic intentant

organitzar un festival amb artistes locals a l'Escorxador. Animo aquells que vulguin col·laborar que vagin a parlar amb l'Óscar Montalvo, el propietari del frankfurt.

Com a britànic resident a Catalunya, quines similituds i diferències veus en l'àmbit polític entre Catalunya i Escòcia?

Crec que la gran diferència és que la Gran Bretanya no necessita econòmicament Escòcia, malgrat que hi hagi petroli (que s'acabarà d'aquí a 20 anys).

Creus que algun dia hi tornaràs?

Mai. Tinc molt clar que el meu lloc és aquí.

Per acabar, em pots explicar alguna anècdota de la teva estada a Sant Joan?

Recordo que un cop em van robar al cotxe, i és molt curiós perquè em van robar un pal de billar i no pas la maleta que el guardava. O sigui, el lladre va treure el pal de la maleta, se'l va endur i va deixar la maleta al cotxe. Aquest és l'únic cop que m'han robat a Sant Joan.

Can Salvat,

Un comerç centenari

Montserrat Rius

Que l'amor et pot capgirar la vida i escriure'n un nou mapa, prou que ho va tastar i saber en Josep Salvadó. En Josep era l'avi de l'Enric Salvadó que, fins fa poc, era al front de l'obrador de la Pastisseria Can Salvat de Sant Joan de les Abadesses.

L'avi va pujar de Barcelona a Sant Joan de les Abadesses a les acaballes del segle XIX contractat per l'empresa Espona per fer de paleta a la fàbrica i al Centre Catòlic, l'acompanyava un germà. Poc devia imaginar aquell noi barceloní, d'ofici paleta i, de vocació músic, que ja no hi hauria camí de retorn a la capital. I fent esment de la música, l'Enric ens comenta que en el piano de casa, hi va arribar a tocar Alcía de Larrocha quan era molt joveneta.

El seu germà hi va tornar, però ell es va enamorar d'una surroquina, Maria Rigat, una noia, segons diu el nét l'Enric, amb molta empenta, "d'aquelles de les d'abans". I aquí la vida de l'avi Josep va fer un tomb, es va casar amb la Maria l'any 1904, van muntar una

carnisseria i va plantar les arrels definitivament a Sant Joan. En Josep va tenir dos fills: en Juli (el pare de l'Enric que tots coneixeu i avi d'en Juli que porta ara el negoci), i l'Enric (oncle de l'Enric).

L'interior de la botiga encara conserva la frontissa superior d'estil modernista

Els negocis de Can Salvat han estat molts i variats, carn, cafè... una mica de tot per a tothom. Aquí s'hi venia de tot, ens comenta l'Enric, llibres, llibretes, perfumeria, productes pels pagesos com herba-col, herba blava, blanc d'Espanya, pintures, drogueria...

L'avi va deixar un altre record, que és el nom actual de la Pastisseria. Nascuda com a Casa Salvadó, no va ser fins el 1995 que es va decidir canviar legalment i definitivament al nom de "tota la vida" per a la gent del poble. Ja es poden batejar establiments, places i carrers amb un nom oficial que, si la gent de poble diu que s'anomena d'una altra manera, els rètols ni es llegeixen i es diu, tant sí com no, de la manera com la gent ha decidit. Molt més si aquest nom recorda un fet gairebé sobrenatural. L'avi Josep va caure un dia d'un taulat, la caiguda devia

ser tan espectacular que tothom ja el donava per mort. Però va sobreviure, i el miracle es va recordar per sempre més amb el nom de Cal Salvat. L'empresa familiar ha tingut diferents noms, primer Josep Salvadó, després Casa Salvadó i, de sempre i ara, Can Salvat.

L'interior de la botiga és un viatge pel mobiliari modernista del primer quart del segle XX. Fins i tot hi té una joia, un mirall de la casa Freixenet col·locat el 1929 i del qual, ens explica l'Enric que "el nen que hi ha va existir, era el fill d'un conductor de la fàbrica Freixenet, no és un dibuix, era un nen de veritat". El mobiliari s'ha pintat diverses vegades, excepte la frontissa superior que conserva la pintura original, una pintura que mai ha saltat, ens fa notar l'Enric.

L'Enric amb els seus avis

Tota una família dedicada al comerç

Els pares de l'Enric

L'Enric, la Maia i en Juli, la quarta i cinquena generació pastissera

En Juli ha innovat, amb gran èxit, en nous productes, com el torró per a vegans

El producte estrella de la pastisseria segueix sent, sens dubte, la coca Abadessa, sorgida en la dècada dels 70 del segle passat que és, feta amb biscuit, farcida de compota de poma i, per sobre, poma natural i pinyons. Una delicatessen pels paladars més exigents.

L'Enric Salvadó s'ha jubilat i ha passat la torxa de l'obrador i la pastisseria al seu fill Juli de qui diu que "m'ha superat i de llarg". La quarta generació ha obert les portes a la innovació i renovació. Ha començat a introduir productes per a vegans (vegetarians que no tasten cap producte que sigui o contingui origen animal). En Juli somriu quan ens explica que tot va ser per casualitat. Uns amics vegans (l'Isma i en Coque del Satuari Gaia) li ho van demanar, per què no fas torrorns per nosaltres? Ell no es podia imaginar que una pastisseria "treballés sense ous ni llet". S'hi va posar i fa fer dos tipus de torrorns aptes per a vegans. L'èxit ha estat aclaparador, i el mitjà per escampar la notícia ha estat les xarxes socials, a través del Facebook d'aquests amics vegans. La reacció va estar immediata. Els encàrrecs de turrorns per nadal, elaborats sense cap producte d'origen animal, no deixen de créixer. I per a vegans, la pastisseria ofereix també galetes, coques, croissants, i pastes amb poma, xocolata...

Home inquiet i tafaer, en Juli segueix rumiant com sorprendre amb nous productes. Amb la seva formació especialitzada ell ho té molt clar, va estudiar 5 anys a Barcelona a l'Escola de Pastisseria i encara no ha parat de fer cursos especialitzats. Tornen a fer pa "del que es feia abans", sense llevat químic, més amassat i amb moltes hores de fermentació.

En el dia a dia la crisi ha afectat, però les festes tan arrelades en la nostra tradició, les diades on la gastronomia n'és una part important de la celebració, es segueix venent igual o més.

Enguany es celebren els 100 de l'inici de l'activitat pastissera de la família 1914-2014. Quan l'Enric Salvadó en parla una llum li ilumina la mirada i la veu se li fon entre núvols de nata i xocolata.

La façana de Can Salvat és una de les façanes amb més història del poble

L'aparença actual de Can Salvat

La nostra Festa Major, les serenates al campanar

Fotografia: X. Pladellourens

Marcel Miquel i Fageda

Si preguntem a un santjoaní sobre els actes tradicionals de la festa major, segur que ens respondrà parlant-nos a bastament sobre el Ball de Pabordes. La potència d'aquest Ball en l'imaginari col·lectiu dels vilatans fa que la consciència sobre altres actes tradicionals de la festa quedi una mica desdibuixada. El canvi d'hàbits socials, les rutines que comporten una certa deixadesa en els detalls i el desconeixement podrien fer perillar en un futur altres actes que són també el cor de la nostra festa. En aquesta ocasió voldria parlar d'una tradició que sortosament ha arribat fins avui dia des de l'antigor i, que jo conegui, és única al nostre país: les serenates, que alternades amb el repic de les campanes del monestir, anuncien la festa el dissabte de Festa Major.

Els orígens d'aquest acte se'ns perden en el túnel del temps, però sortosament disposem de la transcripció d'un document excepcional que, a part de donar-nos

pistes de com se celebrava la Festa Major a principis del s. XIX, ens marca una data en la qual sabem segur que ja se celebraven les serenates dalt del campanar: es tracta del contracte dels músics per la festa major de 1816. Aquest contracte entre els pabordes del Santíssim Misteri i els tres músics de Sant Joan i el de Ripoll especificava:

“Primo: Dissabte, assistirán a Completas (o lo q. se cantia en lloch de ella, vetlla al campanar, passada per la Vila y Contrapás.”

El contracte esmenta les actuals serenates com a “vetlla”, però és evident que es tracta del mateix acte: acabades les Completas (una funció litúrgica ampullosa acompanyada de gran desplegament musical i que perdurarà el dissabte de Festa Major fins a la implementació del Concili Vaticà II), els músics pujaven al campanar il·luminats per les atxes, per tocar alternant amb el tritlleig de les campanes, i en acabat, començaven un passant per la vila que acabava a la plaça amb el ball del contrapàs, conegut com a “Contrapàs

Curt” o “Contrapàs dels boigs”, una altra tradició local malauradament perduda, malgrat alguns intents de recuperació al llarg del segle XX. Era l'acte que marcava l'inici de les celebracions populars de la Festa Major.

En el primer programa imprès de la Festa Major, de 1880, consta que: “A las 9 tendrá lugar la muy antigua y peculiar serenata en la torre del campanario, alternada con repique de campanas”. Fixem-nos els dos adjectius. “Muy antigua”: això ens indica que ja hi havia la consciència que aquest és un dels actes més antics de la Festa. “Peculiar”: que també hi havia consciència de la característica de ser una peculiaritat local. De totes maneres, sabem que en els anys 1887 i 1888 a Ripoll també s'anuncien, per començar la Festa Major, tres sardanes al campanar de l'església de Sant Eudald, alternades amb el toc de les campanes. En una crònica publicada a *El Taga*, es diu que és “una costumbre ya de años”, però desconeixem si és equiparable a l'antiguitat de les santjoanines. El cas és que a Ripoll no es mantingué la

tradició. L'any 1889, si més no, ja no consten programades.

Cal destacar també que quan els programes comencen a diferenciar entre les funcions religioses i les festes populars (“festeigs vilatans a l’antigalla”, com els anomenen), les serenates són incloses entre els actes religiosos, potser pel lloc on se celebren, fins que al 1922 ja s’inclouran en la part profana de la festa. Hem de recordar que, consuetudinàriament, no era l’Ajuntament qui contractava la cobla per als actes de la Festa Major, sinó els pabordes del Santíssim Misteri, i, per extensió, la Parròquia. Eusebi Puigdemunt i Olga Camps expliquen detalladament en el monogràfic de la festa de 2010 el greu conflicte que es va produir l’any 1931 entre el rector i l’Ajuntament, quan aquell dissabte de Festa Major la cobla no es va presentar, ja que el rector no l’havia contractat.

Quant a les composicions que s’interpretaven dalt del campanar, no en tenim gaires dades concretes, però no costa d’imaginar; de fet, la pista ens la donen alguns programes: “interpretarán las mejores composiciones de su repertorio”; és evident que els músics triaven les peces en funció de les modes del moment, i no és estrany que en algun moment es toquessin pas-dobles, polques, americanes... Ara bé, amb l’arribada de la sardana, aquestes van anar acaparant tot el protagonisme. De fet, és evident que durant molts anys el que es tocava al campanar només eren sardanes. Joan Danés ho certifica en el seu opuscle de 1912, *La vall y el monestir de Sant Joan de les Abadesses*: quan explica les tradicions santjoanines s’esmenten les serenates i fins i tot en concreta el nombre: “la cobla empordanesa puja, la nit de la vigília, a dalt del campanar y (...) toca tres sardanes anunciant el començament de la festa”. Això també queda corroborat pels programes, que alguns anys no anuncien l’acte amb el nom de “serenates”, o amb el de “tocates”, sinó que parlen directament de sardanes. Així s’anuncien, l’any 1890, “las mejores

sardanas de su repertorio”; el 1896, “las típicas sardanas en la torre del campanario”, i el 1905, “Sardanes a dalt al campanar”. També, per comparació, esmentem de nou la crònica de 1887 de l’acte equivalent de Ripoll, en què el cronista es queixa que era costum d’interpretar sardanes a dalt del campanar, i que a la gent no li va agradar gaire que se’n toqués només una i que les altres dues peces fossin una polca i un vals.

És interessant l’anècdota que anota Aureli Capmany, en un article publicat a la Revista *D’Ací i d’Allà* l’any 1928, sota el títol *Les Gales del Pireneu*: Capmany explica que quan es va formar el Sindicat de Músics, les reglamentacions que va dictar impedien a les cobles tocar en llocs tan alts. Aquesta prohibició podia haver fet perdre aquesta tradició, però la solució fou ben enginyosa: llogar una banda militar, sobre la qual les disposicions sindicals no tenien efecte. Capmany no esmenta la data, però hem comprovat que això s’esdevingué l’any 1920. Els programes anuncien que “la Xaranga del Batalló Alfonso XII, resident a la ciutat de Vich pujará al campanar (...) alternant les seves tocatas amb els repics de les campanes”. El veto potser encara va persistir un any més, ja que el 1921 tampoc es contractà exactament una cobla, sinó la Banda Municipal d’Olot. Devia ser un problema conjuntural, però no deixa de ser curiós que haguem de deure a l’exèrcit el

manteniment d’aquesta tradició santjoanina.

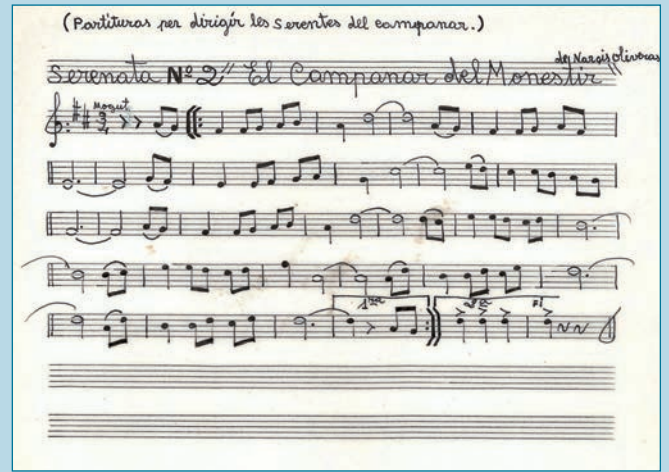
Durant la Guerra Civil no se celebrà la Festa Major, i les serenates tampoc consten en els programes entre 1939 i 1942. No es recuperaren fins al 1943, a càrrec de La Principal de Sant Joan. En aquesta època s’interpretaven les quatre serenates que Ramon Serrat havia compost el 1934 per recollir les pabordesses abans del Ball de Pabordes.

L’any 1971 el compositor Narcís Oliveras va compondre dues serenates amb el títol *El campanar del Monestir*, numerades 1 i 2, i amb el número 3 el passant en forma de pas-doble “En Josep Cerrada”. A partir de llavors s’interpretaren aquestes dues d’en “Ciset” i dues de les del mestre Serrat. Aquestes composicions foren enregistrades en el CD del Ball de Pabordes i altres músiques de la Festa Major.

Un nou problema es presentà als anys vuitanta. En aquells anys, les cobles passaren un mal moment: els músics de cobla eren tots grans, i la sardana es trobava en un moment crític per manca de relleu generacional. Arribà un moment en què els músics no volien venir, ja que els era físicament difícil pujar dalt del campanar. En Ramon Oliveras, que llavors s’encarregava de buscar les cobles, va trobar la solució: es llogà la Jovenívola de Sabadell, una de les cobles juvenils formades per nens

Fotografia: Marc Cargol

que es crearen aquells anys per tal de formar nous músics. Aquells encara marrecs estigueren entusiasmats de pujar al campanar. Des de 1987, aquesta cobla ha vingut any rere any a interpretar les serenates.

El costum no s'interrompé, però de mica en mica les serenates quedaren una mica eclipsades per altres actes que s'havien anat incorporant a la festa el mateix dissabte, com la trobada de gegants. L'hora en què s'interpretaven i el canvi d'hàbits no hi ajudaven: darrerament hi solien acudir només els incondicionals que s'aplegaven al claustre i que després seguien un llarg passant pels carrers de la Vila Vella, deserta en aquella hora.

A partir de l'any 2008 la comissió que s'havia creat per assessorar l'Ajuntament en l'organització de les sardanes i els altres actes tradicionals de la festa, va creure que calia donar un nou impuls a aquest acte, i es va considerar oportú començar per la renovació del repertori: feia moltíssims anys que es tocaven les mateixes peces, i la idea era que si es renovava la música l'acte tindria més interès. Així, l'any 2008 es va encarregar la composició d'una serenata a M. Teresa Monclús, que va estrenar *Campanes de Festa*; l'any 2009 va ser el torn de Josep Navarro, que va compondre *Havanera*. L'any 2011 es va estrenar *Toc de Festa Major*, de Ramon Oliveras. Finalment, el 2013 es va encarregar una serenata a Ferran Carballido, músic que havia pujat molts anys al campanar amb la

Jovenívola, i així s'estrenà la *Serenata dels tres estels*.

Una altra de les accions empreses per revitalitzar l'acte fou instal·lar una pantalla al claustre per tal que la gent que hi acudia pogués veure què passava a dalt. Gràcies a un equip dirigit per Joan Garcia, amb un desplegament tècnic complex, ja es va dur a terme el 2009, i més endavant s'hi va deixar un cable fix per tal de facilitar el muntatge en anys successius. Hi ha la voluntat que, quan sigui possible, es retransmeti en viu per Internet per tal que els santjoanins que estan fora se sentin més a prop de la nostra festa.

El tercer element que es canvià fou l'horari i l'ordre: s'entengué que si es retardava l'inici i el passant es feia abans de l'acte, per a recollir la gent, es guanyaria públic. Així, avui dia el

passant comença davant la residència Emma i d'allí es dirigeix al monestir. Acabades les serenates, es continua el passant fins a la plaça Major, on es toquen les sardanes.

L'èxit de públic, que amb aquests canvis no ha parat de créixer, ens demostra que cal cuidar els actes tradicionals, que no podem encotillar la tradició fent les coses d'una manera perquè s'han fet així sempre -cosa que a vegades la història no corrobora-, o bé considerar-la com quelcom sagrat i intocable. Evolucionar, cuidar els detalls, enriquir i fer servir les noves tècniques no està renyit amb la tradició; al contrari, la reforça i permet que continui amb més força i vigor, com esperem que així sigui i que puguem transmetre aquest llegat multiseccular a les noves generacions.

Fotografia: X Pladellorens

La Unió Excursionista,

entre activitats populars i ultratrails

El pessebre al Taga, una de les múltiples activitats populars que organitza la Unió Excursionista

Anna Julvé

La Unió Excursionista és una de les entitats més antigues i arrelades de Sant Joan: enguany se celebren els 61 anys com a entitat i compta amb uns 600 socis. Els inicis de l'associació es remunten a l'any 1932 gràcies a l'afició d'en Pere Coromines per la muntanya i el seu primer president en va ser Jaume Estany. A banda de fomentar l'excursionisme, aprofitaven per assistir als aplecs dels voltants, portaven a terme activitats relacionades amb el cinema amateur i la fotografia i organitzaven, amb certa regularitat, projeccions de cine al Palau de l'Abadia. L'impulsor d'aquestes activitats cinematogràfiques era l'Eudald Carbonell, en *Non*.

L'any 1953 es va legalitzar i registrar l'entitat i va ser delegació de la Unió Excursionista de Catalunya –de fet, moltes persones encara la denominen UEC– i el 1975 es va produir el canvi de nom definitiu a Unió Excursionista de Sant Joan de les Abadesses.

Actualment, la UE Sant Joan té una agenda d'activitats molt intensa i organitza, al llarg de l'any, diversos actes relacionats amb l'excursionisme. Una de les activitats més consolidades és el pessebre al cim del Taga, del qual enguany se n'ha celebrat la 52a edició. Sortides a la muntanya amb esmorzar, caminades populars, la Missa al Taga, el dinar de germanor i el concurs de nades són alguns dels actes més destacats. A més, fa pocs anys també han introduït sortides amb bicicleta i al maig organitzen la BBT Cavallera. També compten amb una secció d'Alta

Muntanya a través de la qual fan diverses sortides a la neu i una sortida a l'estiu durant un cap de setmana per pujar un 3000.

La Unió Excursionista sempre s'ha caracteritzat per apropar el món del muntanyisme i l'excursionisme a tothom, de manera que un dels vessants més importants de l'entitat és aconseguir que els més menuts coneguin l'entorn, el respectin i en gaudeixin. Per això, el públic infantil també té cabuda en les activitats que organitzen, sobretot en la que té més èxit i de la que ja se n'han celebrat 47 edicions: el campament infantil al Pla d'Estràngol. Durant tres dies del mes d'agost, els infants poden conèixer l'entorn més proper a Sant Joan d'una manera ben divertida. Aquesta activitat l'organitzen conjuntament amb el Grup d'Esplai Somnis.

De mica en mica, l'entitat s'ha anat diversificant a través de diferents vessants de l'excursionisme i, des de fa uns anys, s'ha introduït en el circuit de curses de muntanya més importants amb l'organització de la Taga EVO 2040 i l'Ultratrail i Marató de l'Emmona, que atrauen atletes d'elit i d'arreu del món.

El seu actual president, Jordi Boix, valora molt positivament aquest fet: "Aquestes proves han estat un revulsiu al món del muntanyisme, la competició i també en l'àmbit del poble. La valoració que en fem és molt bona i hem d'agrair al poble de Sant Joan, tant a nivell institucional, com comercial, d'entitats i particulars per la seva implicació activa en els esdeveniments organitzats per l'UE. Intentem que tothom que participa en alguna activitat, ja sigui popular o competitiva, tingui ganes de tornar a visitar la vila i gaudir dels nostres paratges".

Tot i l'èxit de les curses, l'entitat continuarà apostant per les activitats populars i la vocació de servei al poble de Sant Joan: "Aquests actes s'han de continuar organitzant perquè els socis són un patrimoni que no hem de perdre, ells ens fan créixer com a entitat i també com a poble. A totes les activitats que realitzem, siguin de caràcter popular o de competició, el poble santjoaní hi està involucrat, sense ells ens seria impossible portar-les a terme".

Durant aquests mesos els membres de la Unió Excursionista estan immersos de ple en l'organització de l'Emmona, una de les activitats que requereix més preparació i més recursos, sobretot humans, pel llarg recorregut que té. Enguany, l'entitat ha volgut implicar encara més els vilatans i vilatanes de Sant Joan amb una iniciativa pionera en les curses de muntanya: que acullin un

participant de la prova a casa seva. Jordi Boix ho explica: "Volem donar un servei més al corredor o corredora que vingui a participar a l'Emmona i tingui necessitat d'allotjament. Per altra banda, volem que la gent de Sant Joan o comarca pugui conèixer de primera mà aquestes persones que dediquen hores i hores a córrer per les muntanyes amb la satisfacció personal com a premi. Que puguin veure els seus hàbits de nutrició, els seus entrenaments, la preparació prèvia a l'esdeveniment i també, perquè no, comprovar com s'arriba en finalitzar una prova d'aquestes característiques. Volem que tothom conegui a aquests esportistes majoritàriament anònims i oferir un servei més als visitants." És una manera de buscar un grau de connexió màxima entre l'atleta i el poble, intercanvi d'experiències i històries de persones i, sobretot, que els participants descobreixin les nostres arrels i els nostres valors.

La ultratrail Emmona, una de les activitats amb més repercussió estatal

Les Planes del Grau

Joan Garcia

De masies antigues restaurades i rehabilitades n'hi ha moltes, però que s'hagin transformat en hotels n'hi ha menys. Si a sobre ens situem a Sant Joan de les Abadesses, aquesta metamorfosi és única.

Les Planes del Grau és un nou hotel de quatre estrelles situat entre Sant Joan i Camprodon, a dos minuts de la Cooperativa dels Pagesos, al mas El Grau, on fins fa poc hi vivia la família Bosch-Ferrer. Es tracta d'un establiment únic al nostre poble i que busca omplir el buit d'oferta hotelera. La família Solà (l'arquitecte ripollès Pere Solà i el seu fill Borja) són al darrere d'aquest nou projecte que el fill compaginarà amb l'explotació ramadera que també tenen a prop de l'hotel.

Les pedres més antigues de la

masia daten del segle XIV i l'edifici havia pertanyut al monestir de Sant Joan. En Pere ha aprofitat tota l'estructura de la casa i només han construït un petit annex de vidre per fer-hi la recepció. A la resta de la casa ha integrat tots els elements, que s'han aprofitat per a la seva nova funció. Prova d'això en són les galeries que cada habitació té aprofitant les voltes de la construcció habituals de les masies catalanes, que aporten llum natural i unes vistes privilegiades del nostre entorn rural. Si compteu les voltes, veureu que n'hi ha cinc al primer pis, i cinc al segon. Corresponen a les deu habitacions dobles que hi ha l'edifici principal.

A la zona comuna hi ha el restaurant, que de moment només oferirà servei als allotjats. Hi podran tastar la carn de l'explotació bovina dels mateixos propietaris (autèntic quilòmetre zero) i també tots els productes típics de la cuina del Ripollès (peus

de porc, sopa torrada, rostits, embotits, formatges...), amb una forta aposta pels productors de la zona. De fet, fins i tot, les obres de rehabilitació les han confiades a empreses de la comarca.

A més d'aquest edifici principal, l'hotel comptarà a l'estiu amb una piscina i una pallissa, també rehabilitada, que disposarà d'una sala polivalent apte per a fer-hi reunions d'empresa, entre d'altres. La pallissa també podrà acollir 8 persones més en quatre habitacions dobles, dues de les quals tindran un altell on podran dormir-hi dues persones més, ideal per a famílies.

Els serveis que oferirà Les Planes del Grau es complementaran amb un Spa que estarà acabat els mesos vinents i amb el que buscaran que l'hotel sigui una referència a la zona: tranquil i en un ambient rural però amb les comoditats modernes d'un hotel de quatre

estrelles.

Un dels altres atractius de l'hotel, tot i que no és visible, és que ha estat pensat per ser el més sostenible possible. Entre altres coses, té una depuradora d'aigua soterrada i una caldera de biomassa que esperen "alimentar" aviat amb les fustes i estelles dels sotabosc de la propietat, a la vegada que amplien les pastures de les seves vaques.

A més del que ofereixen les seves instal·lacions, també oferiran activitats per dinamitzar l'estada de les persones que s'hi allotgin aprofitant, per exemple, les rutes ciclistes i els camins que passen per allà per oferir recorreguts en cavall o lloguer de bicicletes.

En Borja comença una nova aventura i ho farà preparat i encoratjat per aquesta aposta hotelera.

Una de les habitacions

L'espai comú amb una sala d'estar i un restaurant

El parc de la Muralla

Francesc Fajula
Jordi Roca

Fa uns 10 anys qui passejava pel carrer Torre Saltant en direcció a l'Era d'en Serralta podia observar uns murs-sobretot els més propers a l'Era- en els quals s'endevinava clarament la muralla de la vila. Aquest carrer i també les dues escales que l'unien i l'uneixen amb el carrer de Faura i cap a l'Era tenien una part enjardinada bonica, però els murs de les fortificacions presentaven un aspecte de cert abandonament. A la part superior del mur diferents horts, tancats i separats pel carrer Faura, impedien l'accés al recinte i també a la visió del tram final de l'Arsamala i la vall del Ter en direcció a Ripoll.

Avui els carrers continuen al seu lloc – només faltaria- però els horts s'han convertit en dues places que han integrat, amb la rehabilitació pertinent, les antigues muralles de la vila.

Prèvia a la transformació urbanística de l'espai es van realitzar intervencions arqueològiques. La finalitat de les quals era datar les restes, buscar indicis de destrucció,

reconstrucció i establir-ne el recorregut i finalment consolidar-les. Aquestes intervencions es van fer en tres fases anteriors a les diferents fases d'urbanització i l'empresa encarregada de l'excavació fou Àtics.

La primera intervenció, arqueològica es va dur a terme entre el 9 i el 30 de juny de 2008 a l'actual parc de la Muralla. D'aquesta zona és destacable la troballa d'alguns fragments de ceràmica visigoda, cosa que permet afirmar als investigadors que hi hauria una ocupació dispersa en època Visigoda, S.VI-VIII. Pel que fa a la muralla, consideren com a vàlida la data de construcció que apunta Pau Parassols, del 1244, ja que el 1245 la vila rebutja un setge del comte de Foix, tot i així, aventuren que podria ser anterior en alguna zona. A més, s'afirma que a mitjans del s. XVII se'n va tapar un tram i es va construir un altre mur uns metres més a l'oest, tot omplint l'espai entremig amb runa per ampliar el terreny. També la intervenció arqueològica en aquesta zona va permetre la troballa de dos refugis antiaeris a mig construir de finals de la guerra civil.

Un cop realitzada la intervenció arqueològica es va procedir a la

urbanització de la plaça que es va dividir en dues parts. Una plataforma superior que atenen als condicionants i servituds de les cases de l'entorn es va pavimentar i se separa de la plataforma interior mitjançant uns empits d'acer cortten centrats per un mur de formigó, es completa aquest àmbit amb tres lledoners i plantes arbustives i enfiladisses. La plataforma inferior és concebuda com una zona d'esbarjo i gaudiment atenent a la seva bona orientació se situen diferents seients; uns propers a la traça de la muralla sota unes pèrgoles que per la seva disposició propicien la conversa alhora que emmarquen les vistes. A l'altre costat un brollador que amb el seu degoteig crea una zona d'aigua completada amb plantes aquàtiques i dos desmaís propers. Una faixa de pedra en el pla del paviment assenyala l'antiga traça de la muralla del s. XIII. A peu del carrer Torre Saltant es van mantenir les entrades dels dos refugis antiaeris de la guerra civil.

La segona intervenció arqueològica es va centrar en l'espai de l'era d'en Serralta en diferents fases entre 2009-2011. Aquí un pati dona accés a un tram de muralla que acaba amb una torre o bastió que controlava el portal

de la font d'en Roca. L'anàlisi arqueològic ha determinat que la muralla es va construir- com en l'anterior cas- als voltants del 1244 mentre que la torre seria posterior, sembla ser que al s. XIV. Cal destacar que en aquest espai s'ha constatat una destrucció i una reparació posterior; la destrucció es va dur a terme durant la guerra dels 9 anys (1688-1697), i la va efectuar el Duc de Noailles, cap de les tropes franceses i que ha deixat unes memòries on fa dues mencions del desmantellament de les defenses del poble. El traçat i la torre que avui podem contemplar són fruit de les reparacions que es van fer en aquest moment. En el paviment actual d'aquest sector es posa de manifest les traces d'aquestes intervencions mitjançant una perfil·leria metàl·lica en el paviment. El tancament i la conversió en era o pati és obra del s. XIX quan la muralla va perdre tota funció defensiva després de les guerres Carlines.

La rehabilitació d'aquesta zona va permetre consolidar estructures i conservar el mur de tancament. Aquest mur es va construir amb una obertura feta amb barrots disposats obliquament, que permeten la visió de l'arcada i l'interior de la torre des del carrer.

Finalment la tercera intervenció arqueològica que es va dur a terme entre juny i setembre de 2012 es va centrar en la part oest del parc de la Muralla. Aquí es van corroborar

les dates de construcció, reforma i ampliació del mur de la torre. Per altra banda es van trobar indicis d'una unitat d'habitatge, constituïda per dos murs perpendiculars i una entrada del s XIV.

La rehabilitació d'aquesta zona ha permès consolidar el mur a peu del carrer Torre Saltant, així com la reparació dels murs de la torre amb la recuperació de dues espitlleres obertes en la part més enlairada del mur d'aquesta. L'espai superior és resolt com un únic pla a escala de la cota superior de la muralla, es manté l'antiga paret que delimita aquest espai que s'integra a una pèrgola de fusta amb plantes enfiladisses sota la qual se situen uns bancs fixats a la paret. Un roure centra la catifa de gespa i un boix grèvol centra la visual des del carrer Abat Vallmanya.

Com a resultat d'aquestes intervencions s'han creat uns enllaços entre els diferents carrers mitjançant l'obertura de dos passos per sota d'algunes cases. Aquest fet ha possibilitat una continuïtat en un recorregut a peu des de la plaça del Vinyal fins al carrer Jussà que permet la contemplació de diferents contrastos ambientals urbans i paisatgístics.

Aquests tres sectors formen el conjunt que s'ha convingut anomenar parc de la Muralla atès que aquest sector és on es conserven la major part de les fortificacions de la vila. Hi ha redactat un quart projecte que preveu completar l'adequació de tot aquest sector i facilitar l'accés a la font d'en Roca i el safareig fins a enllaçar amb el camí que ressegueix la llera de l'Arsamala fins al molí petit.

El parc, just a l'inici de les obres

Estat actual de la torre que controlava el portal

Un viatge recomanat:

Eduard Tarré Elena Sucarrats

Som a principis de febrer i normalment en aquestes dates ha arribat el moment de comprar el bitllet d'avió per estalviar-nos un bon grapat d'euros en la tarifa intercontinental. Ja fa uns quants anys que amb l'Elena aprofitem les vacances d'estiu per desconectar 3 setmanes en algun país remot del món marxant només amb el bitllet d'avió d'anada i tornada. La resta ho deixem en mans de la Lonely Planet i de les aventures que ens puguin anar sortint.

Sempre ens havia fet bastant respecte anar a l'Àfrica negra sense tenir res prèviament organitzat, però l'experiència adquirida en viatges anteriors a països tan diferents com Mèxic, Indonèsia, Austràlia, Bolívia o l'Índia, ens dona la confiança suficient per afrontar l'aventura sense temors.

Aquesta vegada tenim la intenció de dividir el viatge en 3 blocs diferenciats: una setmana de safari per Tanzània, una setmana d'ascensió al Kilimanjaro

i una setmana de relaxació a l'illa de Zanzibar. Ja hem fet escala a l'aeroport d'Amsterdam i dins l'avió de KLM estem repassant la Lonely Planet per organitzar la logística de com arribar des de l'aeroport de Nairobi (Kènia) fins a Arusha (Tanzània) punt de partida del nostre viatge.

L'aeroport de Nairobi és caòtic i només sortir a l'exterior se'ns acosten desenes de persones, uns intenten portar les nostres motxilles (que per sort han arribat totes dues, ja que hi portàvem la roba tècnica d'hivern per afrontar una ascensió a gairebé 6000 m d'alçada) i uns altres que simplement ens volen fer de taxista improvisat. Després de diversos "rifi-rafes" amb presumptes conductors, aconseguim entrar en un minibús de color groc que ens creua la frontera i ens porta fins a Arusha després de 5 hores llarguíssimes de viatge per carreteres africanes. La sortida del bus, a Arusha, torna a ser un caos de gent intentant fer negoci amb nosaltres i l'única solució que ens queda per no atabalar-nos més i poder pensar, és refugiar-nos en un hotel de luxe que hi ha molt a prop

de la parada de bus. Una vegada al lobby de l'hotel, ja ens calmem, canviem uns quants centenars de dòlars, i busquem a la Lonely Planet un hotel proper més ajustat al nostre pressupost.

L'endemà el passem tot sencer negociant amb diverses agències de viatges locals els preus per fer un safari de 5 dies i una ascensió també de 5 dies (la més curta...) al Kilimanjaro. Ja ens havien dit que si podíem negociar directament amb les agències locals, ens sortiria molt més barat que utilitzar intermediaris europeus, però tot i així gran part del pressupost ens el gastem contractant aquests dos serveis.

A les nou del matí hem quedat amb el guia per marxar en un Jeep llogat exclusivament per a nosaltres, per evitar friccions amb altres viatgers. Com que el pressupost no ens dona per més, ni tampoc volem estar al mig de la sabana Africana en un Lodge prenent "mojitos" al jacuzzi, tenim clar que dormirem les 4 nits en una tenda per a dues persones i que no ens podrem dutxar cap dia... El primer

dia anem pels voltants del Llac Manyara, i tot i tractar-se d'un parc petit i que el guia no és gaire espavilat, la sorpresa i la il·lusió de veure els primers lleons i elefants, ens fascina. El segon i tercer dia són espectaculars! Sembla que estiguem dins d'un documental d'animals de TV2... Molts lleons, alguns guepards, nyus, zebres, elefants, hipopòtams, micos, girafes, estruços i moltíssimes gaseles Thomson campen per la immensitat del Serengeti National Park. La realitat supera la ficció, ja que veiem molts més animals del que ens havíem imaginat. L'únic problema el tenim amb el guia, que seria incapaç de trobar un gos en una gossera, és per això que al final optem per dir-li que segueixi els altres jeeps per assegurar trobar animals. La tàctica funciona, ja que el 4t i 5è dia ens movem en el cràter del Ngorongoro, i a part de trobar-nos algunes tribus Masai, finalment veiem dos lleopards dalt d'un arbre i un enorme rinoceront, que són animals que no tothom té la sort de poder trobar-los.

De tornada a Arusha, ens allotgem al mateix hotel del primer dia. Finalment, ens hem guanyat una bona dutxa i un bon llit per dormir! A primera hora del matí hem quedat amb el guia per marxar cap a l'entrada del Parc Nacional del Kilimanjaro, on ens trobem amb la resta de l'expedició que ens acompanyarà durant aquests 5 dies: l'ajudant de guia (per si un dels dos no pot fer cim, que l'altre pugui seguir, ja que està prohibit moure's sense guia), el cuiner (cada dia cuinarà per a tots

els membres de l'expedició) i tres persones més que porten les nostres motxilles i tota la logística necessària (menjar, mantes...). El primer dia creuem vegetació molt abundant i dormim al Mandara Hut, a 2.720m. La segona jornada, també de 7 o 8 hores caminant per vegetació ja menys frondosa, la passem pràcticament tota sota una pluja fina fins a arribar al Horombo Hut, a 3.720m. El tercer dia, gairebé no trobem vegetació i molta gent comença a tenir problemes amb el mal d'altura a causa de l'altura del Kibu Hut, a 4.703m (altitud superior al Mont Blanc!). L'Elena i jo per sort no tenim cap símptoma i ens fem al sac, a dormir, a les 19h, ja que l'atac al Kilimanjaro comença a la 1h de la matinada. L'ascensió a -10° es fa molt lentament, ja que per arribar al cràter (Gilman's point 5.861m) és una ascensió molt vertical i la falta d'oxigen es nota moltíssim en cada petjada. Gairebé som els darrers de la fila creada, quan de sobte al voltant dels 5.600m em marejo, faig la "cagada" a més alçada de la meua vida, i tot seguit em mig-desmaio a causa del famós mal d'altura. Mig atordit, em trobo que ja he baixat al refugi acompanyat del guia principal, i que l'Elena ha continuat amunt amb "l'ajudant de guia" (quin masclisme, no...?). Les hores se'm fan eternes veient amb la il·lusió que tornen els que ja han fet el cim, fins que a les 16h arriba l'Elena destrossada, però contentíssima d'haver-ho aconseguit. L'endemà afrontem la baixada i els comiats amb cants locals, jo encara sense haver assumit del tot no haver fet cim tot i la increïble experiència

que ha sigut. No vull dir res a l'Elena, ja que tampoc té on mirallar-se, però li ha quedat la cara infladíssima dels efectes secundaris de l'alçada. Ella però, està més contenta que un gínjol.

És la segona vegada que podem gaudir d'un llit i d'una dutxa en els 10 dies que fa que som a l'Àfrica..., i aquest descans serveix per carregar piles just abans d'agafar un avió que ens porta a Zanzíbar. Aquesta illa musulmana, coneguda per les espècies i per les platges espectaculars, és el lloc perfecte per gaudir d'uns dies de relaxament. Dos dies a Zanzíbar City ens serveixen per viure el bullici de la gent i uns costums totalment diferents dels que hem viscut al continent. Lloguem un Suzuki Vitara 4x4 a un local (evidentment, sense firmar cap document...) que ens serveix durant 3 dies de gaudir de la soledat d'unes platges de color turquesa, d'unes postes de sol espectaculars, de poder fer submarinisme envoltats de peixos tropicals, o bé, simplement, per deixar passar les hores en algun racó paradisiac allunyant-nos tant com podem dels resorts turístics que comencen a proliferar per l'illa...

Tot prenent el sol estirat al ferri que ens porta de Zanzíbar a Dar es Salaam (on demà agafarem el vol de tornada cap a casa), faig memòria de les 3 setmanes que hem passat amb l'Elena a l'Àfrica negra, i la veritat és que no podia haver anat millor. Ni la petita decepció d'haver-me faltat 100m per aconseguir el cim del Kilimanjaro fa que la realitat hagi estat molt millor que les expectatives creades. Fins aviat, Àfrica!

Sant Joan als llibres

Marcel Miquel

Josep Nonó

Seis sonatas para el piano forte

Ed. Laura Cuervo. Ars Hispana, Fundación Gustavo Bueno, 2013
48 pp.

Josep Nonó (Sant Joan de les Abadesses, 1776 – Aranda de Duero, 1845), és un dels músics destacats de la tradició musical de la nostra vila, i un més de la nissaga musical dels Nonó. Va desenvolupar una important carrera a Madrid. Primer estigué al servei del Duc d'Osuna, per al qual compongué diverses òperes, i després fou compositor de la Real Cámara de Carles IV. Després de la guerra napoleònica començà la seva activitat com a impressor i també creà el primer conservatori de música de la capital. D'aquesta faceta de professor en sortiren diversos llibres teòrics, i també aquestes partitures que ara s'han editat, que formaven part del seu *Método de piano*. Són unes composicions fàcils, pensades per a alumnes encara amb pocs estudis de piano, que als qui hem estudiat música ens recorden inevitablement aquelles sonates fàcils de Köhler o Mozart, per les quals han passat inevitablement els alumnes principiants de piano. L'edició, només disponible en format digital (pdf), es completa amb un estudi sintètic de la vida i obra de Nonó, a cura de Laura Cuervo, especialista en la vida i obra del mestre, fins ara força desconeguda. Cuervo ja havia plasmat la seva investigació sobre Nonó en altres publicacions, com la seva tesi *El piano en Madrid 1800-1830* o els estudis *José Nonó (1776-1845), compositor que fundó el primer Conservatorio de Música de Madrid* i *La imprenta de música de José Nonó y Pedro Ardit y su establecimiento en Madrid en 1816*.

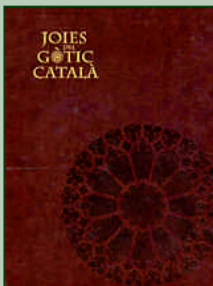

Guifré Miquel

El ball dels Pabordes

Ajuntament de Sant Joan,
2014
70 pp.

La primera edició d'aquest opuscle va sortir el 1999, i actualment ja se n'havien exhaurit tots els exemplars. És un llibre que en el seu moment va voler ser una posada al dia de l'estudi que va escriure Joan Danés amb motiu de la reorganització del Ball. Va ser escrit amb un caràcter essencialment divulgatiu i pensat també com a llibre d'obsequi, amb una acurada edició i tapa dura. Ara se n'ha fet una reedició revisada, amb l'actualització d'algunes dades referents als darrers anys, i sobretot, s'hi ha fet un nou tractament, amb fotos més actuals i edició en color, cosa que el fa més atractiu. Segur que tindrà una bona acollida, vista la devoció que professen els santjoanins per aquesta dansa.

Carles Puigferrat

Joies del gòtic català

Enc. Catalana, 2013
456 pp.

Es tracta d'una edició de luxe, gairebé de bibliòfil. Forma part d'una sèrie de la qual ja havien aparegut els volums corresponents al modernisme i al romànic, aquest darrer també amb referències a Sant Joan. Presenta les grans obres de l'art gòtic a Catalunya, tant a nivell arquitectònic com pictòric, escultòric i d'altres arts. De cada obra hi ha una breu ressenya a càrrec d'un especialista, acompanyada de fotos de gran format. Les entrades corresponents a Sant Joan estan signades per Marta Crispí i abasten les obres d'escultura (*Sant Agustí*, *el Beat Miró*, *Santa Maria la Blanca*, *el Retaule de la Passió*) i orfebreria, així com els pal·lis dipositats al Museu Episcopal.

Ferran Miquel

La importància dels secrets

Edició particular, 2014
110 pp.

L'autor debuta com a escriptor amb aquest llibre, certament singular en el plantejament. La figura de Pere Planas, el santjoaní que fou un dels protagonistes del setge de Baler, es creua en diverses ocasions amb l'autor: quan era regidor de Cultura de l'Ajuntament va participar com a representant de la vila en una reunió de descendents dels soldats, ja que no n'existia descendència. Quan va adquirir i rehabilitar la casa del Reixac com a casa de turisme rural, va descobrir un bagul on, entre altres coses, hi havia una fotografia probablement del soldat en qüestió. Aquestes coincidències el feren interessar pel personatge, i d'aquí nasqué el llibre, que compagina la recerca de l'autor i les notes històriques, amb un relat fictici en què s'especula sobre les raons que van portar Planas a les Filipines. Els dos nivells s'entrellacen, la qual cosa fa més amena la lectura. Una recerca més exhaustiva, en particular dels arxius militars, potser posaria llum sobre aquest soldat santjoaní, però ja no deixaria marge a deixar volar la imaginació. A part d'això, el llibre posa en evidència l'intent del govern de l'època d'utilitzar una gesta tan heroica com absurda per tapar el gran desastre colonial de l'època.

Ferran Fisas

Manual de supervivència para la empresa familiar

Ed. Península, 2013
142 pp.

Ferran Fisas ens endinsa en l'aventura d'una empresa familiar amb molts vincles amb Sant Joan: el llibre ens explica com es va rellotjar La Farga Lacambra fins a convertir-la en una empresa d'èxit, i sobretot, com la família Fisas –molt extensa- intenta inculcar des de petits l'estima per l'empresa i per l'esperit emprenedor amb el programa La Forja, que ve a ser l'equivalent a La Masia del Barça. Sant Joan és ben present al llarg del llibre, no només perquè el pròleg l'ha escrit l'Albert Bosch, sinó també perquè l'autor ens parla en diverses ocasions de la casa de Sant Joan. Ens explica com és que va entrar en el patrimoni familiar i com ha esdevingut un espai de confluència i de cohesió familiar. Un llibre interessant, fins i tot per als qui aquest món ens cau una mica lluny, escrit amb molta traça per l'autor, que demostra les seves grans habilitats de comunicador.

M. Rosa Fraxanet

Can Gorina, els primers estiuejants de Sant Joan

Edició particular, 2014
41 pp.

En aquesta mateixa secció parlem de la importància per a la família Fisas de la seva casa d'estiueig a Sant Joan. I curiosament ens ha arribat a les mans una altra publicació, particular i que no està a la venda, que recull un estudi sobre can Gorina, la casa més coneguda actualment com can Capell. Per un encàrrec de la família, l'autora fa un recorregut en part arquitectònic i en part històric, de les vicissituds d'aquesta casa, segurament la primera d'estiueig construïda a la vila. Fou edificada l'any 1868, dos anys després que l'industrial sabadellenc Joan Gorina i Folch vingués per primer cop a Sant Joan per prescripció mèdica i decidís fer-s'hi una casa per passar-hi els estius. Una casa que acollí Joan Maragall en els seus primers estius a Sant Joan, ja que Joan Gorina era el l'oncle del poeta per part materna. Després prengué el nom popular de can Capell en casar-se una néta de Joan Gorina amb el doctor Ramon Capell, establert a Sant Joan. En definitiva, es tracta d'un opuscle senzill però molt interessant; la història d'una casa i d'una nissaga que porta quasi 150 anys vinculada a Sant Joan. També és destacable la part gràfica, amb diverses fotografies inèdites.

Josep Olivé i Sastre, pintor

Eusebi Puigdemunt i Puig

Home de presència i posat discrets, va venir a viure a Sant Joan en companyia de la seva muller fa uns vint anys, quan es va jubilar. De fet, la nostra vila i els seus entorns no li eren pas del tot desconeguts, ja que estiujaven a Camprodon i, vulgues o no, alguna vegada hi havien vingut a passejar...

Per què Sant Joan i no pas Camprodon? Doncs, pel silenci, per la tranquil·litat, per fugir del soroll, l'enrenou i la pol·lució - que embruta els quadres! - de la seva ciutat natal, Barcelona, on va néixer l'any 1932.

Va estudiar a l'Escola d'Arts i Oficis i, per iniciativa pròpia i en tant que oient, també assistí a les classes de dibuix que s'impartien

a l'Escola de Belles Arts de Sant Jordi amb el propòsit d'arrodonir la seva formació. Un cop titulat, va col·laborar com a professor de disseny al centre de Formació Professional *Xaloc*, de L'Hospitalet de Llobregat, en què una de les especialitats que oferien era la d'Arts Gràfiques; més endavant treballà, en el món de l'empresa, en el camp del disseny gràfic i publicitat.

Actualment, un cop alliberat de les tasques purament professionals, es dedica a la pintura, activitat que sempre havia anat practicant de manera més o menys intensa, només que ara, òbviament, amb més temps per dedicar-s'hi.

El Josep Olivé pintor es defineix ell mateix com a autodidacte, al mateix temps que experimentat, gràcies a la pràctica constant i crítica d'aquesta disciplina. Té un

ritme creatiu lent: un quadre vol el seu temps i sense urgències! Se sent molt còmode amb la tècnica de pintura a l'oli, malgrat que l'aquarel·la i el dibuix amb tinta xinesa amb plomí no li són pas tècniques desconegudes.

Ben aviat es va plantejar quin havia de ser l'objectiu o objectius de la seva pintura i la resposta va ser que no la volia ni comercial ni espectacular, sinó agradable, en el sentit que el possible comprador l'adquirís perquè li resultés relaxant i que a mesura que se l'anés mirant, li agradés cada vegada més, una pintura assequible per a tothom, gens complicada que, en paraules pròpies, *fugís del virtuosisme pictòric amb la voluntat de ser propera*.

Per seguir aquesta via calen, primer, un format adequat i, després, una temàtica identificable: pel que fa a

la primera premissa, format petit o, com a molt, mitjà; respecte de la segona, paisatges, natures mortes, racons concrets, especialment portes i finestres. La justificació és ben senzilla: un quadre petit o mitjà cap a tot arreu i és més fàcil trobar-li el lloc, la distància i la llum adients per contemplar-la.

De la temàtica, s'inclina pels racons concrets de portes i finestres i el perquè d'aquesta tria és més profunda del que aparentment sembla i connecta amb la seva concepció de la pintura com a *plasmació d'idees*, a través de la mirada interior i fent ús de la memòria visual al moment de materialitzar-la en obra d'art. Aquí hi podem afegir el mestratge d'altres pintors: *a partir de la imitació dels mestres, un va trobant el seu camí i estil propis*.

I quins són aquest mestres? Bàsicament, els grans interioristes holandesos del segle XVII, autors de quadres concebuts per penjar-los a les parets de les llars i que els qui hi habiten en gaudeixin... Té voluntat d'imitació, doncs, en el doble sentit de mestratge -tal com ja s'ha dit- com també de

crear una obra intimista, propera, entenedora.

Deia abans que el silenci és un factor que en Josep valora molt, car li permet treballar amb la calma i la pau d'esperit que li calen per copsar l'essència d'allò que vol traslladar al llenç. Essència, i també alhora simbologia... Recordeu, lectors, la seva preferència per portes i finestres? No és pas gratuïta, ja que tenen una càrrega metafòrica ben explícita; heus-la aquí:

Les portes, sempre velles, gastades pel pas del temps i l'ús continuat, són l'expressió a fer el pas cap a un món interior, més ric, diferent del món forà; **les finestres** són com una transmutació de l'ànima d'un mateix, la necessària obertura per on ens entren llum i aire nous. Altra volta en mots d'ell i en consonància amb els seus pregons sentiments religiosos: "es tracta de pintura religiosa de concepte, no d'imatge."

Quan se li pregunta per la possible comercialització de les seves teles, es remet al que ja s'ha apuntat al principi d'aquest escrit, i és que

ell mai no ha tingut la intenció de ser un pintor comercial tot i que la seva obra ha estat exposada algunes -poques- vegades: a Camprodon, Barcelona, dues a Sant Joan, al claustre del Palau de l'Abadia... i no gaires més. No ha viscut de la pintura ni tampoc ha buscat viure'n: el gaudi i prou.

Des del seu pis de la plaça del Corral de l'Abadia i de forma lenta -una dotzena de quadres a l'any- continua la seva discreta tasca de pintor centrada en uns paisatges i altres racons tamisats per una mirada interior que els atorga una callada bellesa intemporal.

En Pau de Mas Molí torna a casa

Sant Isidre 1963

Cercavila de tractors passant pel carrer Comella (Any 1965)

Josep Garriga Vergés

Diàleg fictici sobre fets reals amb motiu dels 50 anys de la primera Exposició de maquinària agrícola de la Festa de Sant Isidre

El ponent dolcíssim de la vall, a mitjan maig, feia que el camí de tornada a casa cap a Mas Molí fos per a en Pau, el patriarca del mas, de més bon passar. La primavera s'havia estès tant que cap arbre de la vall recordava l'hivern ja llunyà.

En Pau arribava a casa content i cansat de la festa de Sant Isidre. Era l'únic paborde que no aguantava tota la festa. El ball de la nit al Taga ja no era per a ell. En Pepet Garriga de can Toralles, en Martí Bassaganya del Reixac i en Joan Rovira del Planàs, ja s'encarregarien de liquidar i cobrar del senyor València tot el final de festa. No sabia si en Josep del Grau també hi seria. Ell, però, a veure la Teresina. Ja en tenia prou, de festa!

Cada any pensava el mateix: "Aquest any, l'últim, que entri nova saba". Hi havia nois amb empena que havien d'estirar el carro. Ell, ja tenia un

candidat: en Joan de Caramelles, un noi capaç i amb tota la voluntat per entendre què era Sant Isidre i l'esperit de la pagesia santjoanina.

Des d'ahir, al vespre, amb les fogates de totes les cases de pagès enceses, fins avui cap al tard, era un tragí que cada cop li era més feixuc. Fins i tot, empaitar la vaca més desendregada de la quadra li era més fàcil que tot aquest enrenou de la festa. Tot i això, l'any que ve, quan en Pepet de can Toralles li comencés a parlar de la festa, segur que no gosaria dir que no, i ... sant tornem-hi! Tornaria ser paborde de la festa del patró.

Amb totes aquestes cabòries al cap, arribà a casa.

- Teresina! Ja sóc aquí!

- Ja? No t'has volgut quedar al ball de la nit? Ja t'he dit que no has de patir per mi. Jo, a casa, és on estic millor. Com ha anat? Gairebé no ens hem vist durant tot el dia.

I només amb aquest "com ha anat?", en Pau, home de casa i de cor obert, en tenia prou per explicar a la seva dona, fil per randa, totes les facècies de la festa i com havia anat tot. La seva conversa era pausada, d'aquelles

que es fan sentir i escoltar sense esforç. Pausas, paraules escaients, valoracions encertades i, sobretot, la bonhomia eren els accents i l'ortografia de tot el seu discurs:

- Molt bé, noia. Molt bé. Aquest matí, com un ritual que no canvia mai, en Joan ja m'ha fet saber que el repic de campanes d'ahir no el va sentir des de la Roca. Depèn de com bufa el vent o de com tenim la força del campaner, el primer acte de la festa el senten o no. Em faria gràcia que, aquí, sentíssim les campanes del Monestir. N'haurem de posar més!
- Només ens faltaria això!
- El "pasacalle", com cada any, i l'ofici ja has vist que hi ha anat molta gent com sempre.
- Sí, i tant. Aquest any no has passat la "bacina", oi?
- No, li ha tocat a en Joan del Planàs. Ben clenxinat, com sempre. Saps? Ha demanat anar a la sagristia per quedar ben maco.
- No ho necessita. És ben guapàs!
- Aquest any, en Pepet Toralles s'ha sortit amb la seva. Ha dit a mossèn Codinach que si volia cobrar el "predicador" que ho posés al rebut. I ens ho ha fet ràpidament: "he rebut de Josep Garriga ...". Caram, ara no

tinc el rebut aquí. Però ens ha posat el concepte del sermó, l'ofici i el manteniment del predicador.

- Ben fet.
- Quan ho ha sentit mossèn Planas, també ha sortit amb el seu rebut.
- És clar! Un ofici no és solemne si no hi ha cants! *L'schola choral* i els goigs hi han de ser sempre.
- Sí, noia, sí. Hi dona més "empaque".
- A la sortida, hem triomfat! La idea que va tenir el nen, en Pere, ja veuràs que tindrà continuïtat. Tota la gent el felicitava pel sant que ha col·locat sobre el motor del tractor amb...
- Amb l'espiga! Això va ser idea meva.
- Sí, ja ho sé. No et vull treure mèrit. La benedicció i el "desfile" ha quedat molt lluit. Em penso que hi havia més gent que l'any passat.
- No sé què dir-te.
- Bé ho sabrem per la factura de can Narat.
- L'aperitiu? I tant! No entenc com aquests músics poden refile tan bé amb 3 o 4 *Kina San clemente* de bon matí.
- El que devia patir era en Siset, que avui li tocaven una sardana seva.
- No has fet gaire de cas de les sardanes! T'he vist parlar molta estona amb aquest noi de caramelles.
- Sí, en Joan, i mai endevinarie de què parlàvem?
- De la "comprativa"? Seria un bon jan per ajudar a en Patllari del molí.
- Sí, noia, no hi havia pensat. Però, no parlàvem d'això. Li estava proposant què li semblaria ajudar-nos com a paborde. Es veu que fa uns dies, en Joan del Planàs ja li havia comentat.
- Sí, molt bona idea. Se'l veu amb

En Pere Folcrà, de Mas Molí, amb el seu fill Pere (Any 1969)

ganes i així us podria anar jubilat, que ja us toca. I segur que aportaria idees noves.

- Moltes i molt bones. M'ha dit que pensava que, per fer més lluida la festa, es podria fer un sopar amb tota la pagesia a can Faluga. I, entre tots, dèiem de muntar, al matí, una exposició de maquinària agrícola per...
- Maquinària agrícola? Què voleu, que anem amb tots els tractors i altres andròmines allà al passeig? Quina bestiesa!
- No! No! Nosaltres, no. Que vinguin els que la venen i així podrien animar més el dia.
- Ah! De totes formes, no ho veig gaire clar. I el dinar? Com sempre?
- Molt esplèndid. En Rudes i l'Engràcia són una garantia. I els músics, encantats! Jo pateixo més amb el

dinar que amb l'aperitiu. No et pots imaginar com s'atipen aquests de la solfa!

- I mira que han de treballar fort. Després, els toca el concert i el Ball de la nit.
- I no t'oblidis de les sardanes de la tarda.
- És veritat! No les recordo mai. Ja saps que jo abandono després del concert de la tarda. Espero el vals jota i cap a "retiro". Com pot ser que agradi tant? Aquest any es titulava "La reina de Aragó".
- Em penso que té corda per anys. D'aquí 50 anys, algú encara el ballarà.
- Sí, i enmig del concert, no? No diguis bestieses, Pau, no diguis bestieses!
- No hi he parat gaire atenció, aquest any. Hem estat tots els paborde discutint el tema de la nova proposta per l'any vinent: una fira de maquinària. T'imagines totes les marques dels tractors allà, a l'era gran, a can crehuet? En "Masi ferguson", en "Juan Dere": seria la manera de fer venir els pagesos de la rodalia. I ... que em sents, Teresina?

Però la Teresina ja pesava figures. L'escalforeta de l'escon va vèncer la passió del seu marit per la nova idea de la fira de la maquinària. En Pau, sense fer soroll, marxà cap al llit pensant en la gran fira de Sant Isidre del 1964: la primera fira de maquinària i tot! Quedà adormit i amb un somriure als llavis: sí, noi, en Joan de Caramelles seria un bon paborde!

Agraïments: Teresa Garriga, M.ª Teresa Vergés Cubí i Joan Picart

La bacina, amb Sant Isidre, es passa durant l'Ofici

Comparativa de despeses de la festa de l'any 1965, amb l'actualitat

Comparació de l'IPC, segons dades de INE (www.ine.es/calcula).

La taxa ha pujat un 2.634%

Concepte	Preu Any 1965	Valor actual
Orquestra:	6.860,- pessetes	1.127,20 euros
Campaner:	100,- pessetes	16,43 euros
Casa Blanxart (ciris):	81,- pessetes	11,88 euros
Xai:	850,- pessetes	139,66 euros
Ofici i sermó:	400,- pessetes	65,72 euros
Schola Choral:	150,- pessetes	24,64 euros
Valentín Tenas -Can Narat: (aperitiu tractoristes)	392,- pessetes	64,41 euros
SGAE:	805,- pessetes	132,27 euros
Impremta:	1.251,- pessetes	205,56 euros
Florencio Serrat -Casa Rudes: (dinar de músics i paborde)	1.255,- pessetes	206,21 euros

Fons documental: Arxiu de la família Garriga

Fa 300 anys, la guerra de successió a Sant Joan

Olga Camps

Fins ara coneixíem aquell període de la història de la vila a través de les històries de Parassols i Pi, Josep Masdeu, Joaquim Albareda i Joan Ferrer o de Joana Miquel. Però l'excel·lent i documentada transcripció de les "Actes Municipals i Resolucions Capitulars entre 1630 i 1859" de Joan Ferrer, a la qual hem tingut accés, hi afegeix noves i interessants dades, cosa que ens va animar a fer aquest petit relat, del qual en són protagonistes el capítol i la població de Sant Joan.

El Capítol de la Col·legiata del Monestir estava compost per l'Arxiprest Miquel de Molins, des de 1696, i onze canonges. Mantenia la baronia i jurisdicció sobre Sant Joan i també sobre les parròquies de Llaés, Gombrèn, Ogassa, Surroca, Sant Pau de Segúries, Sant Salvador del Clot a Bianya...

La població de Sant Joan, l'altre protagonista, estava distribuïda entre la pagesia de la Ribera i els habitants de la vila. Eclesiàstics, els anomenats indistintament militars o nobles com els Asprer, de Ferrer, Vilallonga, Gironella, Asprer i Talrich i els components del tercer braç d'ocupacions molt diverses.

Tots ells constituïen el Comú o Universitat que havien obtingut per la Concòrdia de 1630, un Consell Jurat o govern de Sant Joan que des de 1650 constava de 23 persones amb 3 cònsols- el tercer era el representant de la Ribera- batlle, mostassaf, clavari, baciner d'ànimes, obrers de parròquia.... L'elecció dels

càrrecs es feia pel sistema d'insaculació. Un infant de 7 o 8 anys, després de senyar-se, entrava dues vegades la mà a la bossa o sac sense treure cap bola fins a la tercera vegada que extreia la bola o rodolí amb el nom pertinent.

Tot i així el Consell Jurat no era autònom. Totes les grans decisions havien de consultar-les amb el Capítol. Aquell també intervenia en la provisió dels noms de les bosses de cònsols i de batlle, càrrec que anomenava a partir d'una terna que els cònsols li presentaven.

Feta aquesta presentació, passem al relat dels fets.

El 12 de novembre de 1700, el Capítol llegia una carta del bisbe notificant-los la mort del Sant Pare Inocenci XII, el passat setembre, i la del "nostre rey Carles II", el dia de Tot Sants. S'acordà fer funerals pel sufragi de les seves ànimes.

Carles II, en morir sense descendència, va ser l'últim rei de la Casa d'Àustria. En el testament, entre diversos candidats, va deixar el tron a Felip, duc d'Anjou, nét del monarca francès Lluís XIV de Borbó. L'elecció no va agradar a Anglaterra, Àustria i Holanda perquè els Borbons concentraven massa poder i van formar la Gran Aliança de la Haia en defensa d'un altre candidat, l'Arxiduc Carles d'Àustria. Tot i així, Felip V va ser proclamat rei a Madrid el febrer de 1701, i a l'octubre va convocar les Corts Catalanes que feia més d'un segle que no es reunien. A les Corts, acabades al gener de 1702, va jurar les constitucions i es van aconseguir importants acords legislatius, socials

i econòmics. A canvi les Corts li van aprovar un donatiu d'1,5 milions de lliures i un servei de 12 milions a pagar en 6 anys. La Diputació del General, complint una de les seves funcions, va comunicar al Capítol i al Consell de Sant Joan que la part que els corresponia pagar del donatiu era 350 lliures.

El maig de 1702, va començar la Guerra de Successió a Europa, quan la Gran Aliança de La Haia va declarar-la als Borbons francès i hispànic, i l'any 1705 va esdevenir guerra civil entre la Corona de Castella, majoritàriament partidària de Felip V i la Corona d'Aragó que, en general, es va decantar per l'arxiduc Carles.

Els historiadors han analitzat àmpliament les causes del canvi de bàndol dels catalans, que atribueixen al mal govern del virrei Velasco, anomenat per Felip; a la desconfiança que els Borbons, absolutistes, respectessin el pactisme; a les pressions de negociants barcelonins vinculats a Anglaterra i Holanda; a les promeses dels aliats i al sentiment antifrancès per les guerres del segle XVII.

A Sant Joan, pervivia molt fresc en la memòria els atacs francesos a la vila, com el del duc de Noailles, 1689-1690, que "van ensorrar les muralles, saquejar les esglésies, s'endugueren una campana de Sant Pol i els van imposar un fort tribut de 130 dobles - 1820 lliures -". Aquesta raó devia pesar en l'acord pres pel Capítol i l'arxiprest Miquel de Molins, el setembre de 1705, de "donar obediència a Carles III", o sigui a l'arxiduc Carles. Parassols i Pi i Mn. Masdeu ho ratifiquen " En la Guerra

de Successió, la vila per acord de l'Arxiprest, Capítol i noblesa van declarar-se partidaris de l'Arxiduc Carles.”

Durant els primers anys, la contribució de la vila a la causa austriacista va ser en homes: “Van aixecar sometent i van armar el seu terç i van baixar a Barcelona quan Carles la tenia assetjada.” “En 1706 sitiando Felipe V la plaza de Barcelona baluarte entonces de los austríacos, José de Ferrer i Gironella defendió otra vez la montaña de San Gerónimo, cuya posición le confió el archiduque por decreto de 30 de marzo, mientras otro hijo de San Juan, Francesc d'Asprer i Talrich, elevado a general, defendia Tarragona.”; amb diners : donatius per al nou rei, manteniment del sometent i terç; amb allotjament de tropes: un regiment de cavalleria portuguesa que defensava la vila, les tropes i el general Conde de la Puebla “que per resguard desta muntanya se trobava en esta vila.”, també van allotjar a Fernando de Silva y Meneses, conde de Cifuentes que “vol sopar truites i un aposento calent.” Amb pregàries, com les que el rei els demana “per la felix arribada de la reina – Isabel de Brunsvic – que se troba a Milà i havia d'embarcar per venir a Barcelona per consumir matrimoni.” O per commemorar la victòria de Carles a la batalla d'Almenar.

A partir de 1709, la guerra s'apropà a la vila. La presència de tropes franceses a Olot va fer témer el pitjor. Feia mesos l'Arxiprest havia proposat traslladar els objectes de valor a Llaers i a l'octubre, a Gombrèn, per si baixaven per Vic. Aquell mes, els cònsols demanaven al Capítol que intercedís entre els nobles a fi que no abandonessin la vila “ perquè no fos cremada ni maltractada.” No sembla que l'atac es produís, ja que els pagesos, al novembre, “volien celebrar festa en acció de gràcies al Santíssim Misteri puig nos ha deslliurat dels francesos.” A més, quan els

cònsols demanen ajut al Capítol per les despeses que han hagut de fer quan l'armada francesa va anar a Olot i després a Sant Pau, aquells els van respondre que ells havien tingut moltes despeses amb el transport de la plata i per l'obediència que aportà el canonge Joncar a l'armada francesa.

A finals de 1710, tropes franceses sota el comandament del duc de Noailles van entrar a l'Empordà rumb a Girona. Durant el setge de la ciutat; la vila va enviar un sometent de dotze homes i es van celebrar pregàries a la missa major amb el Sagrament present fins que va capitular el 23 de gener de 1711. El 4 de febrer, els cònsols d'Olot informaven els canonges que havien portat l'obediència a Girona i aquests van decidir aportar-la quan els francesos la reclamessin. El dia 7, es va celebrar als claustres un consell general on el cònsol en cap va informar de la rendició de Girona i que es troba a la vila d'Olot un general amb tropes de consideració i que la vila de Camprodon i les parròquies de Sant Pau i Vallfogona ja havien donat l'obediència, i demana si s'ha de donar o no i tots resolen que es doni. L'endemà es va tornar a reunir el Capítol i després de ser informats d'aquell acord, “per les grans amenaces dels francesos i veient que tots els pobles veïns l'havien donada i abans no se perdi la vila i església, els canonges Sola, Joncar, Hospital, Blanxart, Hospital Coadjutor, d'Asprer Coadjutor acorden donar l'obediència.”

Parassols i Pi i J. Masdeu afirmen que el març de 1711, la vila junt amb les esglésies fou saquejada per les tropes franceses de Felip V que li exigiren un tribut de 13000 lliures. Masdeu cita com a font una resolució que malauradament no hem trobat ni altres referències explícites als fets perquè les actes no es conserven totes. El que podem constatar és que en actes i resolucions posteriors, s'al·ludeix sovint a les fortes despeses

dels francesos que els van obligar a recórrer a talls, censals i fins i tot a empenyorar els emprius.

En qualsevol cas, Sant Joan encara va seguir en el bàndol austriacista com sembla que ho demostrin els següents fets:

- A l'abril de 1711, el Consell va rebre una carta de Ramon de Vilana Perlas, marquès de Rialb, en nom de Carles III, on els notificava que els diners gastats en proveir de gra les tropes portugueses anaven a compte del donatiu que havien fet al rei. Ramon de Vilana era secretari del rei i tenia un gran poder polític, que augmentà quan Carles va marxar cap a Àustria després de la mort del seu germà, Josep I per ser coronat emperador, deixant la seva esposa Isabel com a governadora de Catalunya.

- Al maig han d'allotjar tropes del terç de Clariana i el general Nebot els ordena enviar ferrallots i bagatges per fortificar el castell de Camprodon. Hem comprovat que tant Clariana com Nebot eren militars austriacistes. Al gener de 1713, l'Emperadriu Isabel els demana assistir amb pa i civada per 4 dies a un regiment de cavalleria. En aquells temps ja hi havia habitants que no volien donar pa als soldats allotjats i el Consell es queixava que havia de treure diners dels destinats als pobres de la vila.

- Quan l'11 d'agost de 1711, va morir l'Arxipreste Miquel de Molins, fou Carles qui va proposar Joan de Vilana i Millàs com a successor i la reina Isabel demanà per carta al Capítol que li donessin la possessió quan va arribar el 17 de maig de 1712. Joan de Vilana era membre de la Desconfiança, famosa acadèmia de teologia de Barcelona i pensem que podia estar emparentat amb Josep de Peguera i Vilana-Millàs, partidari de Carles de qui va rebre el títol de marquès de Vilana i que durant el setge de Barcelona de 1714, ocupà el càrrec de tinent coronel de la Coronela.

- En la Junta de Braços reunida a Barcelona el juny de 1713 per decidir si la ciutat s'havia de rendir a Felip V, el braç reial format per 120 representants o síndics de viles i ciutats, entre ells un de Sant Joan, va votar la resistència a ultrança. El representant de la vila, procuració Núm. 74, era Francesc Ferrer i Guanter, que havia estat cònsol en cap el 1709 i després síndic. Desconeixem però quin va ser el seu vot.

La situació canvia des de la proclamació de Carles com Emperador. La Gran Aliança es va debilitar. A Anglaterra que finançava en part la guerra tampoc no li interessava que Carles regnés a l'Imperi i a Espanya i van iniciar negociacions de pau amb França. Felip V havia conquerit ja València, Aragó, Lleida i Tortosa, entre el 1707 i el 1708 i el 1711, les tropes franceses havien ocupat Girona i avançaven sobre la Catalunya central. Isabel en qualitat de governadora va haver d'enfrontar-se als problemes de finançament i als abusos de les tropes austriacistes, mal pagades, sobre la població, cosa que afavoria l'avenç filipista. Finalment a la primavera de 1713 va embarcar cap a Àustria, seguida pel marquès de Rialb i d'altres nobles austriacistes com Francesc d'Aspre i Talrich, governador de Tarragona fins aquella data. Fou llavors quan el poder filipista es féu efectiu sobre Osona i el Ripollès com ho demostren les actes del Consell de 24 de juliol i 6 d'agost de 1713, on el cònsol en cap comunica l'ordre del Capítol "de donar l'obediència que per part de Felip V els és sol·licitada que altrament passaran per lo rigor de guerra." Segons Josep Masdeu, a finals d'aquell any, Felip desposseí l'Arxipreste Joan de Vilana i Millàs de la seva dignitat.

Tot i així, quan al gener de 1714 hi va haver una insurrecció de la població de la plana de Vic contra els excessius impostos de l'intendent francès Orry, el cònsol en cap va

llegir una carta de Casanova des de Sant Hipòlit demanant que "a pena de la vida toquem a sometent i baixa'm a dita vila que així convé al servei del Rei i de la Pàtria i en cas de contra serem declarats per enemics i no catalans." Podria tractar-se de Rafel de Casanova però també d'un capità aragonès, Juan de Casanova, a les ordres de l'austriacista marquès de Poal, que en aquelles dates es trobava a Sant Hipòlit i va ajudar la població insurrecta. L'acord del Consell va ser consultar-ho amb el Capítol i els militars. Desconeixem el resultat de les consultes i no tenim més informació fins que al gener de l'any següent, després de la caiguda de Barcelona i de la fi de la guerra amb la victòria filipista va començar la repressió a la vila:

"Per manament de la Reial Junta de Barcelona i del veguer de Camprodon s'encarrega al Capítol de la Col·legiata que procedeixi a la depuració dels càrrecs de Consell Jurat de Sant Joan i a treure de les bosses aquells que són desafectes a Felip V i així no poden ser extrets en el procés d'insaculació." L'acta del 28 de gener de 1715 segueix dient "Se han desinsaculat les persones avall descrites perquè no assisteixen mai al Consell i són Esteve i Cristòfol Bertran i Escarrà, Rafel Corriols, Rafel Nono" A continuació van passar a habilitar les bosses.

Una acta de 1719 recorda que "Felip V havent extingit els comuns en tots els pobles, prohibint les Juntes de Consells i abolint els privilegis que tenien les Universitats, per la Nova Planta disposa que es governin per un limitat nombre de persones amb el nom de regidors. Els ministres del dit Rey Felip elegiren 5 regidors per al govern d'aquesta vila: Rafel Bertran i Coll, Miquel Blanxart, Antoni Sola, Josep Morer i Jaume Pujol els quals des de l'1 d'abril del present any 1715 exerciren els càrrecs que abans exerciren els Senyors Còsols, Mostafà i Clavari de la vila."

El 4 d'agost de 1716, Felip V va expulsar l'Arxipreste Joan de Vilana i Millàs dels seus reialmes i la resolució capitular del 3 de maig de 1719 diu: "Arriba el Dr. Torrent per presentar als particulars uns papers de desterro a Castella... que per tots los canonges hi havia desterrors...lo canonge Ferrer que sols ell era exceptuat."

Respecte a la llengua, en canvi constatem que les resolucions capitulars es van seguir escrivint en català i les actes del Consell també, fins al 1764.

Malgrat el pes de la guerra en les actes i resolucions, aquestes tracten d'altres aspectes. Les pregàries per la pluja, l'organització de processons i de la festa del Roser, els fraus dels pagesos en els delmes de la llana i la carn, l'arranjament de l'orgue, la construcció del retaule de Sant Antoni de Pàdua per Jaume Pujol que va costar 300 lliures a pagar entre la Universitat i el Capítol i l'iniciï del cambril del Santíssim Misteri. També de les picabaralles entre els canonges i entre els membres del Consell. Es va reparar el pont d'Escalgues o Folcrà i el pont vell, els canonges volien reconstruir les cases davant del claustre de Sant Mateu, el prevere Antoni Soler construir una casa a la font Novella que el Consell no va autoritzar per ocupar un espai públic i dificultar el trànsit i Josep de Vilallonga un molí al riu Ter comproment-se a mantenir els preus estipulats per moldre al molí gros, propietat de les 5 Dignitats Reials.

El juny de 1712, els pagesos propietaris de la present parròquia demanaven al Capítol un Consell Jurat de pagesos de 12 persones, 6 propietaris i 6 masovers i al Capítol li va semblar bé perquè així puguin resoldre el més convenient per a la parròquia, però el Consell Jurat del Comú de la Ribera no es va formalitzar fins a l'agost de 1719.

És a dir que la vida a Sant Joan, tot i la guerra, va anar seguint el seu curs.

75 anys de la fi de la Guerra Civil a Sant Joan

Olga Camps
Jordi Roca

L'1 d'abril de 1939, el locutor Fernando Fernández de Córdoba emetia l'últim comunicat oficial de guerra des del Quartel General de Franco: "En el día de hoy, cautivo y desarmado el Ejército Rojo, nuestras tropas victoriosas han alcanzado sus últimos objetivos militares. La guerra ha terminado". La conquesta de Catalunya s'havia produït un temps abans.

El 3 d'abril de 1938, les tropes franquistes havien entrat a Lleida i Gandesa i uns dies després a Balaguer, Tremp i Camarasa. El dia 5, Franco derogava l'Estatut d'autonomia de Catalunya "en mala hora concedido" i tota la legislació del Parlament. El 15, amb la conquesta de Vinaròs aïllava Catalunya de la resta del territori republicà.

Aquest fou un dels motius que decidí els Republicans a organitzar el que seria l'última ofensiva militar, la Batalla de l'Ebre que, iniciada amb èxit el 25 de juliol de 1938, acabà a mitjan

novembre amb el fracàs i la reculada de les tropes republicanes.

Sense escoltar la petició del Vaticà d'acordar una treva nadalenca, el 23 de desembre Franco empenia la batalla de Catalunya acompanyada d'intensos bombardejos sobre vies de comunicació i poblacions. En un mes i escaig ocupava les principals ciutats: Tarragona i Reus el 15 de gener, Barcelona el 26, Girona i Figueres el 4 i 8 de febrer, respectivament. El 10 de febrer tot Catalunya havia estat conquerida. En aquest últims dies va tenir lloc l'ocupació del Ripollès; a Ripoll les tropes franquistes provinents d'Olot hi van entrar al capvespre del dia 7 i a Puig Alt de Ter, el dia 9.

La vila va experimentar els efectes directes de la guerra de forma anticipada, ja que l'únic bombardeig que va patir fou el 2 de desembre del 38, 20 dies abans de l'inici de la conquesta del país. (seguit)

A diferència dels bombardeigs d'altres pobles de la comarca pocs dies abans de ser ocupats, que podrien pretendre aterrir la població perquè no oferís resistència, el de Sant Joan,

ni per la data, ni pels llocs afectats no té cap explicació. Fou un acte gratuït, il·lògic i criminal, tal com el qualifica l'alcalde, Pelai Soler Serrat: "...encara amb la desagradosa i repulsiva pols que tots portem del bombardeig criminal de què ens ha fet objecte l'aviació facciosa, no dubto que els companys aquí presents voldran que consti en acta la molt enèrgica protesta d'aquest Ajuntament davant de tot el món civilitzat que no pot continuar impassible davant de tan insidiós procediment, i el condol de tots per les víctimes hagudes, especialment el que ha quedat sense vida, en Josep Folcrà, a l'enterrament del qual crec que hauria d'acordar-se assistir tota la corporació municipal".

En LL. C. recorda que eren a l'era, "feia sol, era a la tarda, vam veure passar la "pava" i després avions en fila de 3, d'on queien uns fils o objectes platejats. La mare ens va cridar que ens estiréssim a terra perquè feia poc havia anat a veure el marit a Lleida i li ho havia dit. Les cabres ho van fer instintivament; ens pensàvem que eren mortes, però no. Van caure 20 bombes entre can Jombi i la Plana. Una altra bomba del camí

va fer malbé les finestres i va tallar en rodó un roure centenari. L'altre a l'hort deixà un gran forat. No van afectar la casa gràcies a un mur i a una pila de fems molt alta. Al meu germà Joan, que era en un camp proper, les pedres que es van desprendre li van ferir la cama. En canvi, En Josep Folcrà, que venia de buscar llenya pel camí de les Llances, va morir...”.

La M. N. recorda que “quan va passar la “pava”, l'avió de reconeixement que vola baix, alguns refugiats que hi havia al poble van dir que no era perillosa però que s'havien de tirar al terra quan sentissin els altres avions. Així es van salvar 2 joves que treballaven al pont de la Plana i es van llençar a una bassa de fems en sentir-los”.

En R. M. ens deia que aquell dia “uns membres de les Brigades Internacionals que estaven fent el cafè a Can Faluga quan van sentir els espetecs, van sortir corrent del bar, i els altres a darrere”.

Paral·lelament al bombardeig de les Llances, uns altres avions es dirigien cap a la carretera de Camprodon. M. V. recorda que van tirar una bomba cap a la Batllia, i les pedres despreses van caure sobre la gent de la Colònia Llaudet que s'havien estirat vora del riu. Una altra, sobre una casa després de Ca l'Olibet i va ferir una dona que un temps després va morir. A can Repunxó una bomba va ferir de mort una nena de 6 anys, la Teresa Piella

Cels, inscrita al registre de defuncions el dia 8 de desembre. “Es deia que, en sentir-se ferida, la Teresa va atansar-se a una vaca que també va morir”.

A partir d'aquest moment es van activar les mesures contra nous bombardejos i es van construir unes trinxeres en zig-zag al passeig, on s'havien de refugiar els nens amb un broc a la boca com els ensenyaven els mestres. Es van condicionar nous refugis al mirador de l'Abadia, a la muralla, a l'altra banda del pont i un sota el pont oblicu que no es va fer; es van protegir amb sacs de sorra les arcades de la plaça. Es va comprar fil per fer funcionar la sirena de Ca l'Espona, que només podia sonar si s'acostaven avions, i es van requisar armes. Afortunadament, com hem dit, no es va produir un nou atac aeri.

Els internacionals de Can Faluga que cita R. M. eren a la vila com a mínim des de novembre. El Dr. Juan Negrín, president de la República, havia anunciat davant la Societat de Nacions la seva desmobilització el 21 de setembre a fi de pressionar, sense èxit, Franco perquè prescindís dels ajuts alemanys i italians. El 28 d'octubre havien rebut un calorós comiat pels carrers de Barcelona i és possible que alguns, de camí a França, es quedessin a Sant Joan. A proposta de l'alcalde, se'ls va organitzar una festa o acte d'agraïment.

A més d'ells, hi havia oficialment uns 345 refugiats; la meitat

aproximadament eren infants i la resta, dones i ancians. La majoria de joves i infants havien estat acollits en cases particulars, i alguns es van quedar fins a ser reclamats per les famílies després de la guerra. La M. N. i la J. B. recorden que ploraven a l'hora de marxar i en J. P. diu que la Mercedes, la noia de Bilbao a la qual van acollir, va tornar anys després a visitar-los.

Infants, dones i ancians era el que predominava entre la població santjoanina perquè els homes eren mobilitzats al front o a fer fortificacions. Tal devia ser el cas de l'alcalde i altres membres del consistori, cosa que explicaria que des del 30 de desembre fins al 12 de febrer no hi hagi actes municipals, ni correspondència. Per aquest motiu el relat dels fets de gener i mitjants de febrer l'hem de basar en testimonis o documentació de postguerra.

M. P. vivia a l'estació. Ens explica que “a partir del gener del 39 els vagons dels trens venien carregats de material bèl·lic que s'anava acumulant en els trams finals de la via i amb el qual van omplir una quadra que tenien. Hi havia vagons de benes, espartenyets..., però els trens també portaven gent, dones i nens amb maletes i mantes. Quan baixaven del tren alguns s'aturaven una estona, feien un foc amb quatre pedres i bullien qualsevol cosa fins i tot cols que ens agafaven de l'hort i menjaven en plats de llauna... En canvi, uns senyors ens van donar farina, sucre i oli i vàrem poder fer uns bunyols riquíssims. La darrera setmana –a principis de febrer- les arribades de gent eren molt més nombroses i ja no s'aturaven a menjar, enfilaven cap a Camprodon per la Batllia i Perella. D'altres hi anaven per la carretera”.

En J. G. recorda que “durant aquells 6 o 7 dies pel pont hi passava molta gent a peu, alguns camions militars i carros. Passaven ininterrompudament i el pont anava ple de gom a gom. Ho llençaven tot, fins i tot llibres. Era un desastre”.

Ll. C.: “Passava molta gent. Venien paral·lels a la carretera cap a Sant Antoni, en direcció a Camprodon i Coll d'Ares. La mare feia 3 olles de menjar; al matí, farinetes; al migdia, patates i al vespre, mongetes, i els

en donava. Anaven deixant coses i animals, entre ells muls. N'hi havia molts al pla de la Teula”.

La M.V. era a casa dels avis, als Siralts, els últims dies, i des d'allí veia “la carretera plena de gent, carros, animals nens que ploraven, gent que cridava...”.

L'H. T. vivia a la Colònia Llaudet, a la caseta de peons del costat del pont. “Passava molta gent, feia molt fred, les criatures tenien diarrea. La mare va donar un plat de sopa a una família desesperada. Al cap d'uns anys van rebre una capsa de panses des de Tarragona i van suposar que era d'ells. La gent perdia i abandonava coses, però sempre hi havia algú que les agafava”.

Els darrers dies, a més de civils s'hi afegien molts militars. En J. P. diu que “un destacament va instal·lar-se a Caramelles fins que va rebre l'ordre de marxar, però dos soldats es van quedar”.

Segons en R. M., els soldats estaven abatuts i cansats i la gent del poble els anava a donar menjar. Sabem que alguns soldats de Sant Joan van optar per quedar-se al poble amagats, esperant la fi de la guerra. D'altres, en canvi, van continuar, com el germà de la M. N.: “No sabia què fer, la mare li aconsellà que seguís. Vàrem anar a Prats caminant nou hores per les muntanyes, des d'on es veien autos estimbats pels camins i les carreteres. Quan vam arribar l'havien traslladat a un camp de concentració de Perpinyà”. Formaven part de la reculada, que E. Valls xifra en 350.000 persones, dels quals 168.000 eren soldats i la resta civils, que entre finals de gener i el 10 de febrer van passar a França per Coll d'Ares, la Jonquera i Portbou. Alguns no ho van aconseguir, com ho demostra la seva inscripció com a desconeguts en el registre de defunció de la vila.

El tercer efecte o conseqüència bèl·lica que va patir la vila va ser l'incendi i destrucció del pont i les fàbriques per part de l'exèrcit republicà en reculada, que es devien produir entre el 7 i el 9 de febrer.

La M. P. diu que “l'últim tren que va arribar, va desenganxar els vagons i

la màquina de vapor s'entornà a Ripoll amb molts ferroviaris”. No sabem, però, quin és aquest últim dia ja que J. G. recorda que “les vies estaven saturades amb vagons” i l'estació de Ripoll havia estat bombardejada el 25 de gener. En canvi l'incendi de l'estació es devia produir abans de l'entrada de les tropes franquistes a la vila; per tant, va ser el 7 o el 8 de febrer, i també van cremar la cimentera SA de Construcciones, on hi havia trilita. La M. P. recorda que “tot i ser fosc, amb les explosions semblava que hagués sortit el sol”. En J. S. explica que “un rail va anar a parar al camp de futbol”. La J. B. ens comenta que l'ona explosiva va afectar el núm 20 del carrer Jussà, on vivia la seva família; se'ls va endur part de la teulada i van estar molt de temps sense poder-la reparar.

Molts han coincidit que la gent anava a buscar espadenyas, pics, benes, pales... de l'estació, o queviures emmagatzemats en un local prop del cinema Santjoaní.

En R. M. i en J. S. afirmen que el dia 8 van volar els ponts i van incendiar les fàbriques. En canvi Antonio Piñol Mir, en una declaració de danys de guerra feta el març del 39 assegura: “El 9 de febrero a las 9h de la mañana a consecuencia de la voladura de los puentes sobre el río Ter efectuada por las hordas rojas en su huída a la frontera... sufrieron daños la fincas 2 y 4 de la calle Jussà...” Estanislau Canela Rius, en nom de Jaume Espona Brunet, en la declaració de danys de l'1 de març exposa “que si bien no se encuentra testigo presencial del incendio y voladura de la fábrica, Don Antonio Piñol Mir relata por referencias que tiene que después de pasar las últimas columnas marxistas en su retirada por San Juan de las Abadesas destacaron a este pueblo durante unos días un grupo de unos 40 individuos al mando de un jefe (al parecer un comandante) los cuales después de la voladura de los puentes, conminaron el desalojo del personal de vigilancia de la fábrica incendiándola con materiales inflamables y bombas de mano y volándola al poco rato con trilita...”

José Llaudet, davant del jutjat municipal de Sant Joan, el 10 de març declara: “A consecuencia de la acción

Passarel·la provisional per accedir al poble després de la demolició dels ponts. Foto cedida per Maria Picola

destruïda de las hordas rojas en su huída hacia la frontera francesa, hordas formadas por elementos civiles, elementos de categoría imprecisa y elementos militarizados, se desarrolló a mediodía del día 8 de febrero un incendio en la fábrica...”.

L'H. T. recorda que un militar republicà els va avisar que marxessin perquè havien de volar el pont. Ells van anar a Cal Gall, on hi havia molta mainada, concretament 8 criatures que dormien en un matalàs a terra. Quan van tornar, la voladura se'ls havia endut la porta, part del teulat i la conducció d'aigua i van trigar anys a reparar-ho. En J. P. recorda que “a la carretera de Santigosa van volar els ponts del Planàs, el de la Teula, el del Trèmol i el dels Afusellats; sent els més afectats van ser el primer i l'últim”.

Sabem que a la Colònia Jordana es va incendiar la nau núm. 10 de la Unió Industrial Algodonera a conseqüència d'incendis i explosions provocats per les “hordas rojas”, segons exposa per carta de 2 de març el seu director F. Trinxet, i també les fàbriques Pierre tot i que no hi ha referència a les dates dels incendis.

Explosions, incendis, gent que fugia... l'entrada imminent de les tropes franquistes, que, com hem dit, havien ocupat Ripoll el capvespre del dia 7, impulsà molts vilatans a refugiar-se

a les muntanyes o en cases de pagès la tarda del dia 8. Finalment, una avançada franquista arribà a Les Llançes el capvespre d'aquell dia i obligà a la família a abandonar-la. Van matar bestiar per preparar-se el ranxo i se'ls van endur part de l'aixovar. Sembla que van matar dos soldats republicans que es trobaven a les Tres Creus i el dia 9 a mig matí varen emprendre el camí cap a la vila. No hem pogut confirmar si algun altre destacament va arribar per la carretera de Ripoll trevessant el riu per davant del molí Gros, on en algun moment van construir una passarel·la. El cert és que el dia 9 desfilaven pel carrer Major cap a la plaça entre els crits de "Viva Franco!" de la gent que acudí a rebre'ls. Van entrar a l'ajuntament i allí l'alcalde Jaume Gurg féu l'entrega simbòlica de les claus de la vila al militar en cap del Cuerpo Jurídico Militar, ja que fou ell qui nomenà la Comisión Gestora Provisional a l'ajuntament.

Respecte a Jaume Gurg, sabem per en R. M. i en J. S. que tenia una lleteria al passeig i que poc temps després va abandonar la vila. El coneixien com en Jaume dels ocells, ja que hi tenia una gran afició. El que no sabem és com va arribar a l'alcaldia perquè no formava part de cap dels ajuntaments anteriors.

Tots recorden que Sant Joan es va omplir de soldats; els oficials, repartits en cases particulars, i la tropa aquarterada a les escoles, feien el ranxo al mirador de l'Abadia, i altres a l'escorxador. Entre ells hi havia destacaments del Cos de l'Exèrcit Marroquí que es devien instal·lar en punts diferents com la Torre, el molí de Malatosca, on en Jaume Soler els va canviar dos ous per un porc, o a Can Mau, on la M. N. i unes amigues encuriosides els van anar a veure mentre els soldats els cantaven: "Cuidado niñas que vendrá el moro Juan y se os comerá". Sembla, però, que van marxar aviat, al contrari de les altres tropes, que van restar més temps a la vila.

El 12 de febrer es reprenen les actes municipals i s'anota: "San Juan de las Abadesas. Partido Judicial de Puigcerdá. Provincia de Gerona a 12 de febrero de 1939. III año triunfal".

D.Alejandro Santamaría Oficial 10 Honorífico del Cuerpo Jurídico Militar en nombre del excelentísimo Sr. General Jefe el Cuerpo del Ejército de Aragón, nombra la comisión gestora provisional de esta localidad.

Alcalde-Presidente; Francisco Aran Garriga. Concejales; Juan Roqué Pujol, Esteban Picañol Pujiula, Jaquín Benet Alabau, José Vidal Rigat y José Roca Portet".

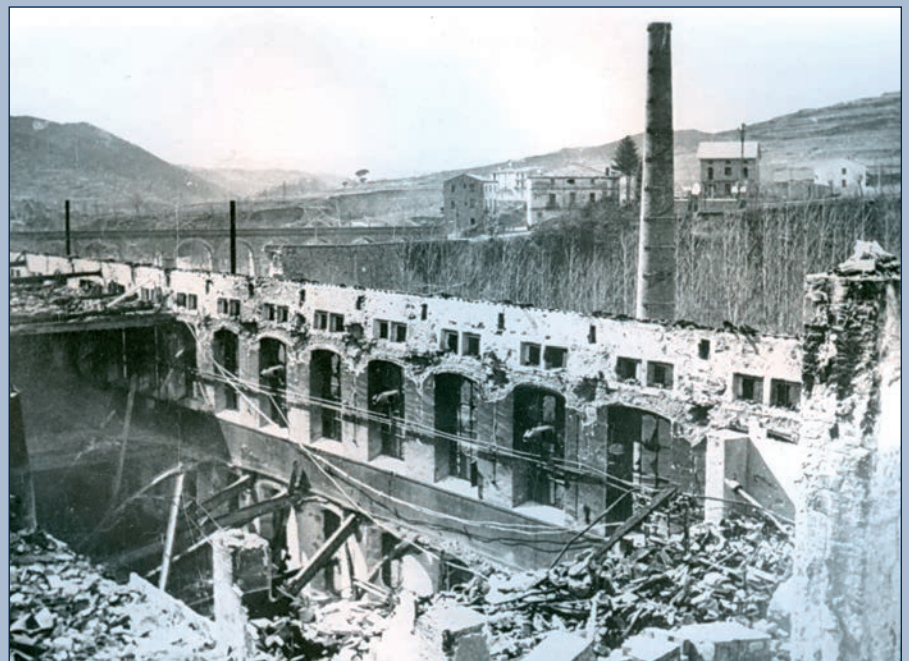
Amb el nomenament dels membres de l'ajuntament per part de l'autoritat militar, s'inicia l'etapa franquista de la vila. El primer acord del nou consistori fou "la incondicional y entusiasta adhesión al Glorioso Movimiento Nacional y a su invicto Caudillo Generalísimo Franco." Es va constituir la Junta Local de la FET i de las JONS, únic partit permès pel Règim, i en va ser el cap local l'Antoni Vila Soler...

Es van anunciar a la Cooperativa unes conferències sobre el Movimiento, i els dissabtes al matí els nois feien instrucció pel passeig, com recorda R. M. si bé allò només va durar uns mesos. La gent va haver de proveir-se de banderes "rojigualdas" que en alguns casos es van confeccionar a partir de les catalanes, igual que passà a la resta de poblacions catalanes, per engalanar balcons i finestres a fi de celebrar les noves festivitats i efemèrides, com l'entrada triomfal de l'Ejército Nacional a Madrid, el 28 de març. Pocs dies

després el ministre de Governació, Ramón Serrano Súñer, agraïa a l'alcalde la felicitació que transmetia al "Caudillo" amb motiu del total alliberament de la "tiranía roja".

El culte catòlic es restaurà immediatament. La primera missa se celebrà al Centre, com recorda R. M. Segons J. G.: "Es va muntar un altar al final del passeig on feien missa de campanya, tots a peu dret, els soldats uniformats presentaven armes així com nens amb uniforme de Falange i escopetes de fusta". L'ajuntament va acordar assistir a tots els actes religiosos de la Setmana Santa i també als funerals que es farien el 6 de juny del 1939 en memòria de mossèn "José Masdeu, J. Orriols, Pedro Verdaguer, vilmente asesinados por la canalla marxista...".

El català desapareixia de la documentació oficial i un telegrama del Governador Civil ordenava suprimir les retolacions públiques que no apareguessin en l'idioma oficial de l'Estat. El consistori "con el deseo de honrar la memoria de hombres ilustres y hechos laudables sustituirá la rotulación del: Paseo Macià por Rambla del Caudillo, Plaza Mayor por Plaza de España -en un primer moment s'havia pensat anomenar-la "plaza del Ejército-, rambla Wifredo por paseo de José Antonio, calle Beat Miró por calle Calvo Sotelo, calle Galán y García Hernández por Calle Rd. José Masdeu, carretera de Camprodón por avenida de los

Mártires, calle Martín Vilanova por calle Juan Danés, carretera de Ripoll por avenida Conde Wifredo, calle J. Compte por calle Beat Miró. Respondiendo la denominació de Grupo Escolar General Barrera que tenía antes del advenimiento de la fenecida República, el Grupo Escolar de esta localidad. Las supresiones de nombres que se proponen en la nomenclatura de las vías urbanas... son consecuencia de representar en su mayoría a personajes despóticos por su significación marxista y por tanto desafectos a la Santa Cruzada”.

Des del principi, una part important de la documentació fa referència a la demanda d'informació per part de les noves autoritats civils, jurídiques, militars... fins i tot de la companyia de Ferrocarriles del Norte sobre refugiats, persones estranyes al terme municipal i molt especialment dels individus de filiació esquerranosa que havien col·laborat amb el Front Popular, ja sigui per jutjar-los o per a l'embargament de béns i incautació de comptes corrents en compliment de la Llei de responsabilitats polítiques del 9 de febrer, que es feia extensiva a “personas desafectas al Glorioso Movimiento que se hallen en estado de tibieza o indiferencia respecto a la Sta. Cruzada, indicando su situación económica a fin de imponerles multas” (28 de març correspondència entrades). Finalment s'incautaren els materials i béns d'entitats i agrupacions o partits rojos. Totes aquestes informacions eren facilitades per la Falange, que s'encarregava de la censura de la correspondència, i també per l'Ajuntament.

Funcionaris municipals, mestres, metges, farmacèutics, ferroviaris havien de ser avalats o rebre bons informes per seguir exercint. Els certificats de bona conducta eren també necessaris per donar-se d'alta o baixa del padró, o per aconseguir el permís de circulació fora de la província, o per viatjar en tren quan van funcionar. Val a dir que, dels pocs informes emesos per l'alcaldia que es conserven, no tots eren negatius tot i tractar-se de militants d'ERC o fins i tot del POUM.

Els “Rojos” que es van quedar a la vila i especialment els seus familiars

van ser castigats amb duresa i elles, bàsicament mares, esposes o germanes, hagueren de netejar gratuïtament els locals que els manaven, o netejar carrers, com recorda N.A.: “A la meva germana la feien anar a escombrar els carrers per avergonyir-la...”. Ells, a treure ferros o carcasses i altres estris deixats per l'exèrcit republicà, que omplien el passeig, la plaça de l'Abadia o l'escorxador. “Organizados en brigadas de 12 hombres nombrados diariamente de entre los que habian pertenecido al Frente Popular. Harán un jornal por semana viniendo obligados los de afiliación roja, si trabajaban en otros lugares, a perder el jornal el día que el municipio los reclamase”. Proposta de Juan Roqué recollida a les actes el 25 de març.

La vila oferia una imatge de caos i desolació. Segons R. M., no hi havia ni llum ni aigua. A més de les andròmines abandonades per uns i altres en diferents indrets, estava totalment incomunicada. El tren no funcionà durant temps i la voladura dels ponts afectà al trànsit rodat. Les pluges de la primavera van fer créixer el cabal del riu i s'endugueren dues vegades la passarel·la provisional. Les fàbriques no funcionaven. El dia 5 d'agost l'alcalde es queixava de “la falta de ingresos dada la falta de trabajo, primero por la destrucción de las fábricas y segundo, por que los pocos que trabajan como peones en la reconstrucción apenas ganan para comer y si no nos hubiera auxiliado el Gobernador Civil ni los empleados municipales podrían cobrar”.

M. P. recorda que la seva mare anava cada dia a peu a Ripoll a treballar igual com ho feia la germana de la N. A.. La tieta de la Joana se'n va haver d'anar a treballar a Vic i la M. N. anava a una fàbrica de Ripoll a peu, fins que va trobar una família que la va allotjar.

Les escoles no van funcionar durant la resta del curs. L'Ajuntament va fer una crida als mestres que quedaven perquè retinguessin els menors al pati en l'horari escolar perquè no es podia fer classe per culpa de les condicions pèssimes de l'escola i sobretot per evitar que juguessin amb les armes de veritat que es

trobaven escampades per la vila.

Fins al juny no es posaren bombetes als carrers, que estaven sense il·luminar, i la conducció d'aigua no va funcionar durant un temps.

Les botigues estaven força buides; la N.A. recorda que “teníem calderilla i vam baixar al poble però no hi havia res per comprar”, i la Maria conclou que “després de la guerra va ser pitjor”. Al maig no hi havia blat, ni farina, ni oli, ni subproductes per a la venda. Les cartilles de racionament eren sobre pocs productes. Per això la M. P. va ser feliç quan va poder anar a “l'auxilio social”, situat a l'antic cinema Montserrat, on els donaren arròs, un ou i pa blanc. La N.A. recorda que “venien oli que tenia gust de petroli i que en deien “oli de racció” i una mena de xocolata que era com de sorra”. L'Ajuntament comunicà que la cuina de “hermandad y comedor infantil” començava a funcionar el 23 de juliol.

La gana fou un problema per a molta gent de la vila perquè la producció de les masies o cases de pagès va davallar molt per la manca d'homes. Segons la M. P., “les feines van recaure en els avis, dones i infants, i això es va notar” i és que la pitjor conseqüència de la Guerra Civil fou la pèrdua de població. El 12 de maig l'Ajuntament informava que dels 3.993 habitants de l'últim padró n'hi havia 3.500, pràcticament un 12% menys, dels quals 72 santjoanins havien mort al front (6 al franquista i 62 al republicà). Tenien entre 18 i 37 anys. L'any 1938 és quan es produí el nombre més elevat de víctimes. La resta es repartien entre camps de concentració, penals i l'exili.

Aquest article està dedicat a tots els santjoanins i santjoanines que van viure aquells anys i a aquells que amb el seu testimoni ens permeten reconstruir la nostra història: Natàlia Ayats, Joana Batlle, Lluís Cubí, Joan Garriga, Maria Nogué, Joan Picart, Maria Picola, Jaume Soler, Hortènsia Teixidor, Maria Verdager i, molt especialment, a Ramon Massós.

movem l'aire per tu,
seguim aquí amb tu

Casals

WE CONTROL AIR

CASALS VENTILACIÓN IND, S.L.

Ctra. Camprodon, s/n - 17860 Sant Joan de les Abadesses - Girona - SPAIN

Tel. (+34) 972 720 150 - e-mail: ventilacion@casals.tv - internet: www.casals.tv

FIBRAN

Tripas de colágeno
Collagen casing

www.fibran.net

FIBRAN, S.A.

Pol. Ind. Cal Gat, P.29 - 17860 Sant Joan de les Abadesses - Girona - SPAIN

Tel. (+34) 972 720 025 - Fax (+34) 972 721 021
e-mail: fibran@fibran.net - internet: www.fibran.net